

Jaakola Taina

”IHMISIÄ NIIN KUIN MUUTKIN”

Maahanmuuttajataustaisten nuorten ja suomalaisnuorten kokemuksia ja mielipiteitä rasismista

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Elokuu 2017**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Elokuu 2017	Tekijä/tekijät Taina Jaakola
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi "Ihmisiä niin kuin muutkin" Maahanmuuttajataustaisten nuorten ja suomalaisnuorten kokemuksia ja mielipiteitä rasismista		
Työn ohjaaja KM Sari Virkkala		Sivumäärä 51+2
Työelämäohjaaja Rajakylän yhtenäiskoulu		
<p>Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajalasten kokemia rasismia Oulun Rajakylän alueella. Haastattelin opinnäytetyötäni varten neljää alakoululaista lasta Rajakylän koululla. Haastatteluiden tarkoitus oli selvittää erityisesti, ovatko maahanmuuttajalapsen kokeneet rasismia Rajakylässä, millaista se on ollut ja miten he haluaisivat asiaan puuttavan.</p> <p>Halusin tehdä tutkimuksestani alueellisesti rajatun ja Rajakylä alueena sopi tutkimuksen tekemiseen mainiosti. Se on yksi Oulun kaupunginosa, jossa asuu todella paljon maahanmuuttajia. Rajakylän koulun rehtori oli kiinnostunut toteuttamaan tutkimusta heidän koulussaan ja koulumentori oli apunani kokoamassa tutkimusjoukkoa.</p> <p>Jalostin tutkimustani opiskellessani Centria- ammattikorkeakoulun kirkollisessa yhteisöpedagogikoulutuksessa. Tutkin lisäksi Pateniemen suuralueen rippikoululaisten mielipiteitä maahanmuuttajista, kokemuksia rasismista sekä heidän yleistä tietämystä liittyen kirkon lähetystyöhön. Rippikoululaiset täyttivät aiheeseen liittyen paperisen kyselyn, joka täytettiin Tuiran seurakunnan nuorisotyöntekijä Merja Ollilan johdolla.</p>		

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Asiasanat

Maahanmuuttajat, lapset, lähetystyö, maahanmuuttajat, rasismi, rippikoulu

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date August 2017	Author Taina Jaakola
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis "THEY ARE PEOPLE LIKE EVERYONE ELSE" Experiences of young immigrants and young Finns about racism		
Instructor KM Sari Virkkala	Pages 51+2	
Supervisor Rajakylä comprehensive school		
Abstract <p>My thesis was a qualitative research. The purpose of research was to find out about the racism experiences in area of Rajakylä, Oulu by immigrant children. I interviewed four children from Rajakylä primary school for my thesis. The purpose of interviews was to find out particularly if there is racism between immigrant children and Finnish children, what kind of like racism there is and how immigrant children would like the matter to be intervened.</p> <p>I wanted to carry out a regionally restricted research and Rajakylä was a great area for my thesis. It is one part of the city of Oulu and many immigrants live there. The principal of the local school was interested to take part in implementing this research and a school mentor helped me to assemble a set of research.</p> <p>I refined my research while I studied humanities and education in Centria applied science to become church community educator. I researched the attitudes of candidates for confirmation concerning about immigrants, experiences of racism and their knowledge of the missionary work of the church. The young filled in an inquiry with the youth worker Merja Ollilla.</p>		

ABSTRACT

Key words

Children, confirmation school, immigrants, racism, youth

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	3
2 MAAHANMUUTTAJAT OULUSSA SEKÄ SUHTAUTUMISTAVAT HEITÄ KOHTAAN.....	5
2.1 Maahanmuuttajat Oulussa	5
2.2 Erilaiset suhtautumistavat maahanmuuttajiin sekä rasismi	6
2.3 Maahanmuuttokriittisyyttä Oulussa sekä maahanmuuttajien osuus rikoksista	11
3 TUTKIMUS	14
3.1 Tutkimusmenetelmä liittyen maahanmuuttajalapsiin.....	14
3.2 Tutkimusmenetelmä liittyen suomalaisiin nuoriin	15
3.3 Tutkimusjoukko.....	16
3.4 Tutkimusalue.....	17
4 HAASTATTAELUIDEN TAUSTATIETOA.....	19
4.1 Haastateltavat ja haastattelutilanne.....	19
4.2 Haastattelukysymykset.....	20
5 HAASTATTELUIDEN TULOKSIA JA ANALYSOINTIA	21
5.1 Kiusaamisen ilmeneminen ja kiusaajat maahanmuuttajalasten kokemuksista	21
5.2 Rippikoululaisten mielipiteet maahanmuuttajista sekä heidän huomioima rasismi..	26
5.3 Rippikoululaisten huomioima rasismi ja sen ilmenemismuodot.....	27
5.4 Maahanmuuttajalasten ajatukset ja toiminta kiusaamistilanteessa.....	30
5.5 Rasisitiseen kiusaamiseen puuttuminen	33
5.6 Yhteenvedo maahanmuuttajien ja rippikoululaisten vastauksista	35
6 TUIRAN SEURAKUNNAN LÄHETYSTYÖ	36
6.1 Tietoa Tuiran seurakunnan lähetystyöstä sekä nuorten tietämystä aiheesta	36
7 LOPPUPOHDINTA	40
7.1 Loppusanat ja oman työn arviointi.....	40
7.2 Työn jalkauttaminen ja jatkotutkimus aiheet	41

LÄHTEET.....43

LIITTEET45

1 JOHDANTO

Toteutin opinnäytetyönä rasismitutkimuksen Rajakylän koululle. Halusin toteuttaa tutkimuksen juuri Rajakylässä, koska asuin itse myöskin tutkimuksen teko aikaan siellä. Idea rasismitutkimuksesta nousi esille juttellessani Rajakylän koulumentorin kanssa mahdollisista opinnäytetyö ideoista. Juuri samoihin aikoihin oli tapahtunut Tuiran kaupunginosassa kaksi henkeä vaatinut somalitaustaisen miehen tekemä henkirikos. Tapahtuman jälkeen Oulussa kuohui rasismikeskustelut ja erityisesti somalit olivat kertoneet pelkäävänsä heidän saavan vihaa yksittäisen somalin tekemistä surmista. Rasismin tutkiminen on ajankohtaista maahanmuuttajien lisääntyessä Oulussa ja mielestäni on tärkeää, että maahanmuuttajalapsat kokevat tulleen kuulluksi tämän tärkeän asian tiimoilta ja että lapset kohtelisivat toisiaan tasa-arvoisesti ihonväriin katsomatta. Kuten eräs haastattelemistani lapsista totesikin; ”Että te ootte ihmisiä, me ollaan ihmisiä. ”

Tutkimukseni tuotti tietoa, jonka perusteella Rajakylän eri toimijat voivat miettiä maahanmuuton lisääntyessä miten puuttua rasismin ilmenemismuotoihin. Pääasiassa opinnäytetyöni oli suunnattu Rajakylän koulun toimijoille tiedonannoksi, mutta tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää monipuolisesti tehtäessä yhteistyötä esimerkiksi nuorisotoimen kanssa. Tutkimuksen kautta maahanmuuttajalasten parissa työskentelevät toimijat saivat jonkinlaisen käsityksen Rajakylän alueella ilmenevästä rasismista ja pystyivät sitä kautta miettimään miten asiaan voidaan vaikuttaa. Mielestäni olisi ennen kaikkea tärkeää miettiä myös ennaltaehkäiseviä keinoja rasismin suhteen.

Maahanmuuttajalapsista suurin osa oli jo tuttuja minulle entuudestaan Rajakylän nuorisotalolta, koska tein siellä kaksi kuukautta sosiaalisen vahvistamisen projektiharjoittelua. Esittelin opinnäytetyösuunnitelmani koulumentorille sekä rehtorille ja he näyttivät vihreää valoa suunnitelmilleni. Tutkimukseni on kvalitatiivinen ja haastattelin sitä varten neljää alakoululaista maahanmuuttajalasta. Koulumentori oli apunani kasaamassa sopivaa tutkimusjoukkoa.

Ensin kysyin lapsilta itseltään, olisiko heillä kiinnostusta tulla haastateltavaksi. Osa kieltäytyi, mutta suurin osa vastasi myöntävästi. Kun lapsi itse halusi osallistua tutkimukseen, annoin hänelle kotiin vietäväksi lupakirjeen, jossa kerroin lyhyesti tutkimuksestani ja sen tarkoituksesta, sekä kysyin vanhempien suostumusta lapsen haastatteluun. Kaikki vanhemmat antoivat suostumuksensa. Haastattelut tapahtuivat Rajakylän koululla lasten koulupäivien aikana.

Opinnäytetyöni siis perustuu tekemiini haastatteluihin ja niiden analysointiin. Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää kolme pääkohtaa: Esiintyykö Rajakylässä rasismia, minkälaisia rasismin ilmenemismuodot ovat ja miten maahanmuuttajalapset itse haluaisivat ja toivoisivat rasismiin puututtavan. Selvittäessäni näitä pääkohtia, kysyin haastatteluissa lisäksi myös joitakin taustakysymyksiä. Lisäksi käsittelen yleisesti rasismia ja maahanmuuttoa. Opinnäytetyössäni olen käyttänyt tietoperustan lähteenä eri kirjallisuutta sekä nettilähteitä ja peilannut omia ajatuksiani haastatteluiden ja lähteiden valossa.

Jalostin tutkimustani opiskellessani Centrian ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogin kirkollisessa koulutuksessa. Tutkin siis aikaisemmin Rajakylän maahanmuuttajalasten kokemuksia rasismista, jatkotutkimukseni keskittyi sen sijaan selvittämään Pateniemen suuralueen rippikoululaisten mielipiteitä ja kokemuksia maahanmuuttajista ja rasismista. Pateniemen suuralueeseen kuuluu myös Rajakylä, joten täten saadaan hieman vertailupohjaa, toki hieman hankaluutta tuottaa erilaiset tiedonkeruumenetelmät sekä heitot ikähaarukassa. Lisäksi lisäsin työhön perustietoa liittyen kirkon lähetystyöhön sekä nuorten tietämystä kyseisestä aiheesta.

Jatkokysely toteutettiin paperisena kyselynä rippileirillä nuorisotyöntekijä Merja Ollilla johdolla. Kyselyssä kysyttiin sukupuoli, mitä kirkon lähetystyö tarkoittaa rippikoululaisten mielestä, rippikoululaisten mielipiteitä siitä mitä seurakunnat voivat tehdä maahanmuuttajien hyväksi, mielipiteitä maahanmuuttajista, maahanmuuttajataustaisista kaverisuhteista sekä kokemuksista liittyen rasismiin.

2 MAAHANMUUTTAJAT OULUSSA SEKÄ SUHTAUTUMISTAVAT HEITÄ KOHTAAN

2.1 Maahanmuuttajat Oulussa

Rajakylä kuuluu Oulun pohjoispuoleen ja sieltä löytyy suuri määrä kaupungin vuokraamia kerros- ja rivitaloja, mikä osaltaan houkuttelee maahanmuuttajia edullisten vuokrien perässä asettumaan Rajakylään (Maahanmuuttajat asettuvat vuokrataloalueille, yle). Rajakylän koulu on myös hyvin orientoitunut maahanmuuttajataustaisten koululaisten valmentavaan opetukseen. Koulusta löytyy yläkouluikäisille maahanmuuttajanuorille peruskoulu opetukseen valmentava luokka, joka keskittyy suomenkielen opettamiseen. Rajakylä sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä Oulun yliopistolta, mikä puolestaan houkuttelee myös yliopistoon muualta maailmalta tulleita opiskelijoita asumaan halvan vuokratasonsa sekä lyhyen kulkumatkan vuoksi.

Voidaan sanoa, että esimerkiksi alakouluikäisistä avoimen nuorisotalon kävijöistä melkein puolet ovat maahanmuuttajalapsia. Tehdessäni sosiaalisen vahvistamisen projektiharjoittelua Rajakylän nuorisotalolle pistin kuitenkin merkille että yläkouluikäisten joukossa näkyi hyvin harvoin maahanmuuttajataustaisia nuoria. Kysyessäni nuorisotalon työntekijöiltä syytä kyseiseen ilmiöön, he kertoivat nuorilla enemmänkin olevan hieman rasistinen ajattelumalli kuin entäpä alakouluikäisillä lapsilla. Pohdimme lasten ja nuorten eroaville ajattelumalleille erilaisia syitä. Yksi mahdollinen syy voisi olla maahanmuuttajien lisääntynyt määrä viime vuosina. Tällöin nuoret eivät ehkä ole olleet lapsesta asti niin paljon tekemisissä maahanmuuttajalasten kanssa kuin mitä alakouluikäiset lapset tällä hetkellä. Rajakylän koulun nuorten monikulttuurisuuskasvatuksessa olisi siis erityisesti kehittämisen aihetta.

Koko Oulussa on Sotkanetin mukaan ollut vuonna 2016 2,9 % ulkomaalaisia koko väestöstä. Määrä on noussut edeltävinä kolmena vuotena 0,1 % joka vuosi, tosin vuosina 2015 ja 2016 harppaus oli hurja +0,3 prosenttia. Määrän voidaan todeta siis olevan kasvussa (Sotkanet). Oulussa on ollut vuoden 2014 lopussa sata kaksikymmentäkaksi eri kansalaisuutta omaavaa maahanmuuttajaa (Maahanmuutto Oulussa, Ouka). Maahanmuuttajista suurin osa on Aasiasta 42 %, Eu- maista 23% ja Afrikasta 15% (Multicultural Centre Villa Victor).

Ouluun tulee maahanmuuttajia pääasiassa työn tai opiskelun perässä, avioliiton myötä, pakolaisena, paluumuuttajana, turvapaikanhakijana tai yksin alaikäisenä (Maahanmuutto Oulussa,

Ouka). Myöskin Oulun yliopisto kerää opiskelijoita ympäri maailmaa. Oulussa sijaitsee myös pakolaisten vastaanottokeskus mikä osaltaan kasvattaa Oulun maahanmuuttajien väestöprosenttia. Vuonna 2015 Oulussa on otettu 100 000 asukasta kohti noin 64,5 kiintiöpakolaista (Sotkanet). Vuoden 2016 lopussa Oulussa on ollut asukkaita noin 200 5000 (Sotkanet).

Maahanmuuttaja termi pitää allaan monia eri käsitteitä. On olemassa maahanmuuttajia monesta eri syystä. Yleisesti maahanmuuttajan voidaan ajatella tarkoittavan Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Paluumuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka palaa lähtömaahansa asuttuaan ensin pidempään ulkomailla. Siirtotyöläiset muuttavat toiseen maahan työn perässä. Turvapaikanhakija anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toiseen maahan. Syitä tähän voivat olla vaikkapa sota tai uskonnosta johutuva vaino. Pakolainen on YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilö, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan (Väestöliitto).

Tilastojen mukaan Oulussa on siis kasvava maahanmuuttoprosentti. Tällöin on ajankohtaista tutkia maahanmuuttajien ja suomalaisten välisiä suhteita ja niiden ilmiöitä. Olisi myös tärkeää lisätä kantaväestön tietoisuutta maahanmuuttajista ja heidän tavoistaan. Tiedon lisääminen vähentää aiheettomia pelkoja sekä ennakkoluuloja ja on täten omiaan ennaltaehkäisemään rasismien esiintyvyyttä. Esimerkiksi erilaiset tapahtumat, joissa maahanmuuttajat ja kantaväestö tulevat tutuiksi ja tietoisiksi toistensa kulttuureista sekä tavoista ovat oiva keino pienentää heidän välissään olevaa kuilua.

2.2 Erilaiset suhtautumistavat maahanmuuttajiin sekä rasismi

Mielestäni rasismi juontaa juurensa useimmiten pelosta erilaisuutta kohtaan. Sen voisi ajatella olevan tavallaan ihmisen puolustusreaktio kun hän kohtaa jotain erilaista mitä hän ei osaa käsitellä. Umayya Abu- Hanna kirjoittaa kirjassaan Multikulttuurisuuden käsikirja yleisesti kulttuurien välisestä erilaisuudesta. Hän kiteyttää asian seuraavasti: ”On luonnollista tuntea epävarmuutta ja epäluuloa erilaisuutta kohdatessa. Mutta miten erilaisuuden kanssa tullaan toimeen?” (Umayya 2012, 33). Eli mikä on ihmisen tapa toimia kohdatessaan erilaisuutta. Valitseeko hän käyttöönsä rasistiset puolustuskeinot vai pystyykö hän käsittelemään erilaisuutta? Ihmisten asenteisiin voi vaikuttaa moni asia; minkälaisen kasvatuksen on saanut, miten koulussa on opetettu tai minkälaisessa ympäristössä kasvaa. Mielestäni hyvin tärkeää olisi tietoisuuden lisääminen ja ennakkoluulojen rikkominen. ”Mä haluaisin että niistä tuntuu, että me

olla sama juttu. Että te ootte ihmisiä, me ollaan ihmisiä, te ootte Suomesta, me ollaan eri maasta, mitä väliä.” Tällaisia ajatuksia nousi eräältä 11-vuotiaalta irakilaistaustaiselta pojalta kysyttäessä miten hän ajattelisi kiusaajilta saatavan pois rasistiset suhtautumistavat.

Umayya määrittelee kirjassaan neljä suhtautumistapaa, joilla suomalaiset suhtautuvat maahanmuuttajiin. Löydän jo omasta tuttavapiiristäni näiden neljän suhtautumistavan omaavia henkilöitä. Ensimmäinen suhtautumistapa on neutraali. (Umayya 2012, 34). Tämä tarkoittaa sitä, että suhtautuu maahanmuuttajiin samalla tavalla kuin kehen tahansa muuhunkin. Ne eivät herätä ihmisessä voimakkaita tunteita. Ajattelisin itse kuuluvani tähän ryhmään. Olen tehnyt kaksi työharjoittelua paikoissa, joissa olin päivittäin tekemisissä maahanmuuttajien kanssa ja asunut vuosia alueella, jossa huomattava osa asukkaista oli maahanmuuttajia.

Toinen suhtautumistapa on nähdä maahanmuuttajat pelottavina ja vaativina (Umayya 2012, 36). Ihminen ei siis tiedä miten toimia, kun joutuukin yhtäkkiä tekemisiin täysin erilaisten ihmisten kanssa. Mielestäni ketään ei voi syyttää siitä, että pelkää ulkomaalaista. Pelko on usein tahaton reaktio ja se voi johtua monesta asiasta. Ulkomaalaisen vahva kulttuuri tai uskonto voi pelottaa erilaisuudellaan, muiden sanomiset ja mielipiteet maahanmuuttajista voivat saada aikaan pelkoa. Enemmän huomionarvoista on se, minkälaiseen käytökseen pelko johtaa.

Olen itse kotoisin pienestä kylästä Utajärveltä, jossa kävin ala- ja yläkoulun ja minulla on hyvä esimerkki tällaisesta pelosta erilaisuutta kohtaan. Utajärvellä on järjestetty vuosittain eräs konserttitapahtuma ja pääsin ensimmäistä kertaa osallistumaan tähän tapahtumaan ollessani ensimmäisellä luokalla koulussa. Tapahtuma toi sinäkin vuonna pieneen kylään paljon vieraita muilta paikkakunnilta ja mahtuipa mukaan myös yksi tummaihoisen. Monikaan meistä kylän lapsista ei ollut ikinä nähnyt tummaihoista muuta kuin televisioon kautta. Osa ystäväistäni säikähti tätä tummaihoista miestä niin pahanpäiväisesti että lähti itkun kanssa kotiin ja me loput jäimme ihmeissämme tuijottamaan turvallisen etäisyyden päähän. Jälkeenpäin tilanne naurattaa, mutta muistan yhä elävästi sen hämmästyksen ja pelonkin tunteen. Tällaisella pelolla on myös oma terminsä: ksenofobia eli vieraanpelko (Umayya 2012, 106).

Tällä hetkellä 11- ja 12- vuotiaat sisarukseni ovat Utajärvellä koulussa ja heidän koulumaailmaansa mahtuu myös maahanmuuttajataustaisia lapsia sekä lukio toteuttaa kansainvälisiä projekteja. Aikaa on kulunut viitisentoista vuotta ja myöskin tämä pieni kylä alkaa niin sano-

tusti kansainvälistyä. Umayyan mukaan elämme taas uutta siirtymävaihetta kun yhteiskunta muuttuu monikulttuuriseksi (Umayya 2012, 224). Mielestäni on hienoa, että sisaruksillani ei ole samanlaista pelkoa kuin mikä itselläni oli.

Umayya määrittelee kirjassaan kyvyn tulla toimeen eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa riippuvan mm. seuraavista asioista: ”Käsitys omasta kulttuurista ja sen maailmankuvasta, tieto toisista kulttuureista, niiden käytännöistä ja maailmankuvasta sekä oma ja toisen henkilön suhtautuminen kulttuurieroihin” (Umayya 2012, 80). Mielestäni on erityisen tärkeää tuoda jo varhaisessa vaiheessa lapselle tietoa eri etnisistä ryhmistä vaikkapa aivan piirrettyjen ja satujen kautta, erityisesti jos lapsi ei muuten kasva kovin monikulttuurisessa ympäristössä. Alakouluikäinen lapsi kasvaa aika tietämättömänä muista kulttuureista, koska koulumaailmassakin oikeastaan vasta yläkoulun puolella aletaan keskittymään maailman muihin uskontoihin ja kulttuureihin. Olisi tärkeää että tieto ja suvaitsevaisuuteen kasvatus lähtisi lapsen kotoa liikkeelle. ”Se mitä voitaisiin tehdä, on lisätä ymmärrystä omista lähtökohdista ja pyrkiä hahmottamaan edes jotain muiden lähtökohdista” (Umayya 2012, 80).

Kun ihminen on tekemisissä ulkomaalaisen kanssa, hän voi kokea sen myöskin vaativana. Tällaisessa tilanteessa useimmiten joudutaan käyttämään eri kieltä ja pohjustamaan asioita perinpohjaisemmin kuin puhuessaan vaikkapa oman tuttavansa kanssa. Ihminen joutuu tavallaan hetkellisesti pois omalta tutuksi tulleelta mukavuusalueeltaan. Usein kuitenkin kun ihminen poistuu omalta mukavuusalueelta, saa hän siitä kokemuksesta irti hyvin paljon positiivista. Voin itsekkin myöntää että mennessäni ensimmäisen kerran työskentelemään maahanmuuttajien pariin, suhtautumistapani maahanmuuttajia kohtaan oli ehkä hieman pelonsekainen, vaikka en kylläkään osannut määritellä mitä pelkään. Työskennellessäni kaksi kuukautta pakolaisten kanssa, huomasin pelänneeni aivan turhaan. Kävimme loistavia keskusteluja ja opin heidän kulttuureistaan paljon.

Kolmas suhtautumistapa on luoda maahanmuuttajiin arvottomuuden hierarkia (Umayya 2012, 37). Ihminen yksinkertaisesti ajattelee maahanmuuttajan olevan alempiarvoinen kuin esim. suomalainen. Arvottomuuden hierarkian luojalla ei yleensä ole ajatusmallillensa minikäänlaisia perusteluja. Ihminen vain asettaa toisen (maahanmuuttajan) omassa arvomaailmassaan alempiarvoiseksi kuin itsensä. Mielestäni tällainen arvottaminen on aika raju rasismimuoto. Usein myös tällaiset arvoajatukset ovat ihmisillä tiukkaan juurtuneita ja he pitävät niistä vahvasti kiinni. Niitä on hankala muuttaa.

Olen huomannut että erityisesti vanhat ihmiset syyllistyvät kolmanteen suhtautumistapaan. Minulla on tästä hyvä esimerkki omasta lähipiiristäni. Kertoessani isovanhemmilleni aikomuksestani tehdä opinnäytetyönä rasimitutkimus, isoäitini kysyi ensimmäisenä että eikö minua ällötä tai pelota olla heidän kanssaan tekemisissä. Vastatessani kieltävästi ja kysyessäni että miksi pitäisi, hän sanoi että koska he ovat hänen mielestään jotenkin likaisia. Isoisäni pitää tummaihoisia taas automaattisesti varkaina. En ole saanut heiltä mitään kattavaa vastausta kysyessäni syitä heidän mielipiteilleen. Olen miettinyt juontaako tämän kaltaiset mielipiteet juurensa jostakin keskiajan tummaihoisten orjuuttamisesta vai voivatko ne olla sodan jälkimaininkeja? Jos vaikka sota itänaapuriamme vastaan onkin jättänyt vanhempiin ihmisiin kytymään jonkinlaisen pelon yleisesti ulkomaalaisia kohtaan. ”Siitä asti kun Suomi sai itsenäisyytensä, on pelätty sen menettämistä. Siksi konsensus on ollut täällä äärimmäisen tärkeä eloonjäämisstrategia” (Umayya 2012, 62). Näin Umayya analysoi kirjassaan yksimielisyyttä. Ehkä isovanhempani eivät tästä syystä edes uskalla muuttaa ajattelutapaansa.

Neljäs suhtautumistapa on pitää maahanmuuttajia vihollisina (Umayya 2012, 43). Tämän suhtautumistavan voidaan ajatella olevan rasismien ääripäästä. Kun ihmisellä on tällainen suhtautumistapa, hän yleensä haluaa satuttaa ”vihollisia” jotenkin. Tällainen ajattelutapa on omiaan aiheuttamaan henkisen ja/tai fyysisen väkivallan uhkaa.

”Mutta vaikka kuinka haluaisi olla tekemisissä vain samankaltaisten kanssa, nyky-yhteiskunnassa on osattava elää hyvin monien erilaisten ihmisten kanssa.” (Umayya 2012, 34). Suomessa maahanmuutto on kasvussa koko ajan (Migri). Tilastojen mukaan maahanmuutto on myös kasvussa Oulussa, kuten aikaisemmin mainittiin. Voidaan sanoa nykyään olevan enemmänkin harvinaista ettei joutuisi jossain vaiheessa elämää tekemisiin maahanmuuttajan kanssa, esim. koulun, työn, kavereiden tai vaikkapa harrastuksen kautta.

Yleisesti rasismien voidaan ajatella tarkoittavan oletetun ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut ihmisryhmät (Ei rasismille). Rasismia voi olla monenlaista. Se voi olla fyysistä, henkistä kiusaamista esim. haukkumista, syrjimistä esim. toisen jättämistä kaveriporukan ulkopuolelle. On tärkeää että kaikenlaiseen rasismien ilmenemiseen puututaan.

Karkeasti rasismi voidaan jakaa välittömään ja välilliseen rasismiin. Välitön rasismi on sitä, että käyttäytyään rasisistisesti eri etnisen alkuperän omaavaa henkilöä kohtaan. Yleensä tällaisissa tilanteissa henkilö jota kohdellaan rasisistisesti tietää varsin hyvin toiminnan johtuvan esimerkiksi omasta ihonväristään. Välillinen rasismi on taas sellaista, missä eri etnisen taustan omaava henkilö asetetaan eriarvoiseen asemaan tavallaan jonkun muun syyn varjolla. Maahanmuuttaja ei saa vaikkapa toimia asiakaspalvelutyössä hänen pukeutuessaan oman uskontonsa edellyttämällä tavalla, vaan pukeutumisen sanotaan haittaavan työntekoa vaikka vaatetuksella ei olisikaan mitään merkitystä työn kannalta.

Suomessa laki kieltää rasismin. Rasistinen syrjintä on rangaistava rikos. Yhdenvertaisuuslaki määrittelee rasismin rikokseksi. ”Yhdenvertaisuuslaki (2004/ 21, 6 §) kieltää syrjinnän etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kukaan ei saa joutua huonompaan asemaan näiden asioiden vuoksi.” (Infopankki).

Syrjinnän voidaan ajatella kuuluvan myös osaksi rasismia. Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka julkaisussa kirjoitetaan syrjinnästä seuraavasti: ”Syrjintä mielletään useimmiten vähemmistölle tapahtuvaksi asiaksi enemmistön toimesta, mutta syrjintää voi kokea kuka tahansa eri syistä, myös omaksi mielletyn ryhmän sisällä” (Tuija Itkonen ja Mirja-Tytti Talib 2103, 8). Syrjinnän voidaan ajatella olevan usein piilossa tapahtuvaa toimintaa. Syrjintä ei useinkaan ole henkistä tai fyysistä väkivaltaa vaan yksinkertaisesti suljetaan uhri yhteisön (vaikka kaveriporukan) ulkopuolelle. Syrjintä on kuitenkin myös vakava kiusaamisen muoto. On todettu, että opettajilla ja oppilailta on usein erilainen käsitys siitä, minkälainen käyttäytyminen on kiusaamista, syrjivää tai rasisista. Tämän takia yritykset puuttua asiaan jäävät helposti pinnallisiksi (Itkonen ym. 2013, 12). Opettajien tulee olla moniosajia ja heiltä täytyy löytyä taito lukea oppilaiden välistä käyttäytymistä, sekä pystyä ehkäisemään tilanteiden eskaloitumista. Jos kiusaamista ennaltaehkäisystä huolimatta ilmenee, tulee siihen puuttua välittömästi, olipa se millaista hyvänsä

2.3 Maahanmuuttokriittisyyttä Oulussa sekä maahanmuuttajien osuus rikoksista

”Maahanmuuttokriitikot halusivat paljastaa pinnanalaista toista todellisuutta, näyttää monikulttuurisuuden kauniiden tavoitteiden muita puolia—”. Näin kirjoittaa Milla Hannulla kirjassaan

Maassa maan tavalla, Maahanmuuttokriitikin lyhyt historia. Maahanmuuttokriittisyys ei ole yhtä rasismi. Itse näkisin sen olevan tavallaan ”uhkakeskeinen ajattelutapa”. Se on tietynlaisia kyseenalaistamista, tiedostaen erilaiset riskit. Parhaimmillaan maahanmuuttokriitikki on kuitenkin järkipäätä ajattelua ja keskittymistä maahanmuuton mahdollisesti aiheuttamiin realistisiin uhkiin. Joillakin henkilöillä maahanmuuttokriittisyys voi sekoittua rassistiseen ajattelumalliin, joka sen sijaan ei ole millään tavalla järkipäätä tai sallittavaa. Tällöin toiminta ja ajatukset ovat suoranaisesti negatiivista/ vihamielistä maahanmuuttajia kohtaan.

Erytisesti netissä erinäisillä keskustelupalstoilla on viime aikoina ollut aika rajua rasismi keskustelua, mutta myös järkevää maahanmuuttokriittisyyttäkin. Hannula kirjoittaa samasta asiasta seuraavasti: ”Maahanmuuttokriittisen ajattelun syntytaapa ja luonne on ollut uudenlainen viestintätapojensa vuoksi: kriitikki on syntynyt paljolti internetin keskustelusivustoilla.” (Hannula 2012, 8). Oulun alueella maahanmuuttajat ovat olleet mukana viime vuosien aikana poikkeuksellisen vakavissa rikoksissa, puhutaan henkirikoksista. Nämä tapahtumat ovat osaltaan saaneet kansalaisten keskuudessa vihaa aikaa. Esimerkiksi vuonna 2013 maahanmuuttaja taustainen mies oli mukana palkkasurmassa Oulun Rajakylässä ja vuonna 2015 somali-taustainen mies surmasi Oulun Tuirassa kaksi ihmistä kirveellä (Kaleva). On ymmärrettävää että tällaiset tapahtumat puhuttavat paljon ihmisiä, oli tekijä kuka hyvänsä. Edellä mainitut tragedioiden kaltaiset tapahtumat saavat aina ihmiset järkyttymään. Täytyy pitää mielessä että ihmisten on myös tärkeää saada puhua tuntemuksistaan ja ajatuksistaan tällaisten tapahtumien yhteydessä, vaikkakaan nettiraivo ei ole paras mahdollinen tapa tähän. Keskustelut täytyisi muistaa pitää asiallisena ja tiedostaa että vihaan ei pidä vastata vihalla

Jopa omasta tuttavapiiristäkin on noussut hyvin rassistisia kommentteja liittyen tapahtumiin. Olen samaa mieltä siinä asiassa että maahanmuuttajat, kuten ketkään muutkaan eivät ole oikeutettuja tekemään rikoksia Suomessa. Täytyy kuitenkin tiedostaa että maahanmuuttajat ovat ihmisiä samalla tavalla kuin suomalaisetkin ja tällaisten vakavien rikosten yhteydessä tulee mielestäni keskittyä miettimään syytä tapahtumiin. Näin toimittaisiin myös jos tekijä olisi suomalainen. Tulee miettiä esimerkiksi onko maahanmuutto työtä syytä muuttaa jotenkin, ovatko mielenterveys palvelut maahanmuuttajien saatavilla, miten maahanmuuttajat viihtyvät Oulussa ja yleisesti Suomessa jne.

Hannulla kirjoittaa kirjassaan Suomen Sisun synnystä. 1998 syntyneen Sisun julkilausumassa kerrotaan seuraavaa: ”Suomen Sisun tavoitteena on koota yhteen kansallisesta ajatteleva

suomalainen nuoriso ja kasvattaa jäsenistään Suomen kansaa, kieltä, kulttuuria, luontoa, historiaa ja sukulaiskansoja kunnioittavia kansalaisia” (Hannula 2012, 30). Hannula on kirjassaan haastatellut Suomen Sisun jäseniä ja kysynyt heidän mielipiteitään maahanmuuttoon liittyen sekä poiminut jäsenten keskusteluja Suomen Sisun keskustelusivustoilta. Suomen Kansan Sinivalkoiset- puolueen turkulainen johtaja Olavi Mäenpää oli kirjoittanut 18.12.2002 Suomen Sisun keskustelusivuilla seuraavasi: ”Jos tullaan maahan, on oltava etukäteen työpaikka ja asunto hankittuna sekä opittuna maan kieli. Rajalla nimi paperiin, että noudattaa maan tapoja, lakeja ja kulttuuria ” (Hannula 2012, 76). Monet tuttavani samaistuvat Mäenpään mielipiteisiin. Maahanmuuttajat ovat tervetulleita Suomeen jos he noudattavat Suomen lakia ja tekevät töitä. Kaikista eniten ihmiset tuntuvat ärsyyntyvän maahanmuuttajiin jotka ”oleskelevat” Suomessa sosiaaliturvan voimin.

Paljon on ollut puhetta maahanmuuttajien tekemistä rikoksista ja siitä onko maahanmuuttajien osuus rikoksissa oikeasti iso vai uutisoiko media näyttävämmiin maahanmuuttajien tekemistä rikoksista lietsokseen kansaa. Päätin hieman selvittää maahanmuuttajien osuutta rikoksiin yleisesti Suomessa. Ulkomaalaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2009- 2012 Oikeuspolitiikan tutkimuslaitoksen julkaisussa oli lainattu tilastokeskuksen tilastoa ulkomaalaisten prosentti osuudesta kaikissa rikoksissa vuosina 2009- 2012. Kolme suurinta prosenttiosuutta olivat: Veropetos 34,4%, törkeä varkaus 32,8% sekä salakuljetus 31,6% (Mikko Aaltonen, Ville Hinkkanen, Martti Lehti ja Marianne Oksanen 2014, 5).

Prosenttiosuuksista voidaan olla montaa mieltä. Toisaalta luvut ovat aika suuret mietittäessä maahanmuuttajien osuutta Suomen väestöstä. Kuitenkin valtaosa rikoksista on yhä kantasuomalaisten tekemiä. Kirjoitin aiemmin Oulussa kuohuvista maahanmuuttokriittisyys keskusteluista, jotka saivat tuulta alleen erityisesti 2015 keväänä tapahtuneesta somalitaustaisen miehen tekemistä surmista. Todellisuudessa maahanmuuttajien prosenttiosuus henkirikoksissa on tilastokeskuksen tilaston mukaan hyvin pieni: 0,4% (Aaltonen ym. 2014, 5). Toisaalta sen vuoksi surmat myös puhuttavat ihmisiä niin paljon. He eivät ole tottuneet että maahanmuuttaja on mukana näin vakavassa rikoksessa. On toivottavaa että tämä prosenttiosuus myös pysyy pienenä.

3 TUTKIMUS

3.1 Tutkimusmenetelmä liittyen maahanmuuttajataustaisiin lapsiin

Päädyin kvalitatiiviseen tutkimukseen, koska koin että rasismien tutkiminen on aiheena sen alaisuuteen sopiva. Uskon että siitä saa enemmän irti jos asiaa lähestyy kvalitatiivisella kuin kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Tulin siihen tulokseen että saan tutkimusjoukosta parhaiten tutkimani asiat esille yksilöhaastatteluiden avulla. ”Ominaista kvalitatiiviselle aineistolle on sen ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus” (Alasuutari 1999, 84). Näin kirjoittaa Pertti Alasuutari kirjassaan *Laadullinen tutkimus*. Mielestäni tämä pitää hyvin paikkaansa ajatellen omankin tutkimukseni aineistoa. Sain haastatteluista paljon irti, mutta oma haasteensa oli haastatteluiden litteroinnissa ja analysoinnissa. Ensiarvoisen tärkeää on myös litteroida haastattelut juuri siten kuin haastateltavat ovat kertoneet. Laadullisen aineiston analyysit ovatkin yleensä deskriptiivisiä eli kuvailevia (Eskola ja Suoranta 2000, 139). Näin kirjoitetaan Johdatus laadulliseen tutkimukseen teoksessa. Itselläni oli haasteena analysoidessani haastatteluista estää analysoinnin rönsyily ja pitää tutkimuskysymyksestä tarkasti kiinni. Litterointi tarkoittaa siis haastatteluiden puhtaaksi kirjoittamista, jolloin vastauksia on helpompi teemoitella ja analysoida.

Haastatteluista ei ollut montaa joten teemoittelu ei ollut hirveän haastavaa. ”Teemoittelun avulla saadaan esiin siis kokoelma erilaisia vastauksia” (Eskola ym. 2000, 179). Näin määritetään teemoittelu Johdatus laadulliseen tutkimukseen teoksessa. Tutkimuksessani ei noussut esiin kovin montaa pääteemaa. Erotettavissa oli vain kolme pääteemaa: on nähnyt rasistista kiusaamista, itseä on kiusattu rasistisesti, ei ole nähnyt eikä itseä ole kiusattu. Näistä pääteemoista lähdin tarkemmin tyypittelemään rasismien ilmenemismuotoja ja tilanteita. Niistä lisää myöhemmissä kappaleissa joissa analysoin haastatteluista.

Mietin myös onko haastatteluiden määrä liian vähäinen, mutta toisaalta koin kuitenkin että sain kysymyksiini tarvittavat vastaukset. Tutki ja kirjoita- teoksessa nousi esiin sellainen vinkki, että kvalitatiivinen aineisto on riittävä, kun sama asia alkaa toistumaan esim. haastatteluissa (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2007, 177). Tekemissäni haastatteluissa nousi esiin samoja asioita, vaikka niitä ei määrällisesti kovin montaa ollutkaan. Täten koen että tutkimusaineisto on riittävä.

Ennen kysymysten esittämistä varmistin vielä, että sopiihan haastateltavalle nauhurin käyttö ja kerroin yleisesti rasismien määritelmän, jotta haastateltaville on varmasti selvää mistä puhutaan. Minulla oli kolme pääasiaa joita tutkin, jotka mainitsinkin johdanto kappaleessa. Tutkiessani näitä asioita, esitin haastatteluissa myös muita taustakysymyksiä (Liite 1).

Tutkimusta tehdessä voi olla monia tarkastelutapoja suhteessa tutkimukseen. Koen että oma tarkastelutapani tutkimukseeni työn aikana on ollut niin sanottu suhteita osoittava tarkastelutapa, jolloin tutkimuksellani etsin syitä eri ilmiöihin ja tutkin ilmiöiden suhteita (Hirsjärvi ym. 2007, 39). Työlläni tutkin erityisesti rasismien ilmenemistä ja sen ilmenemismuotoja sekä muita siihen liittyviä tekijöitä. Tutkimuksellani tuon ilmi uutta tietoa. Tutkimukseni voidaan siis luokitella niin sanottuun perustutkimukseen. ”Tutkimus ei pyri ensisijaisesti käytännön tavoitteisiin, vaan tutkimus tehdään itse uuden tiedon vuoksi, se tuottaa jotain uutta tekijälleen” (Hirsjärvi ym. 2007, 19). Minulla ei siis ole varsinaista tutkimusongelmaa, vaan teen tutkimukseni omasta mielenkiinnosta ja sen ajankohtaisesta aiheesta, sekä tuottamaan uutta ja ajankohtaista tietoa liittyen rasismiin.

3.2 Tutkimusmenetelmä liittyen suomalaisiin nuoriin

Vaikka valitsin maahanmuuttajataustaisten lasten tutkimiseen yksilöhaastattelut, minun täytyi valita jatkotutkimuksen tiedonkeruumenetelmäksi lomakehaastattelumuoto, jossa minulla oli valmiit kyselylomakkeet täytettäviksi. Lähetin Tuiran seurakunnan nuorisotyöntekijä Merja Ollilalle sähköpostiin kyselylomakkeen ja rippikoululaiset täyttivät sen hänen johdollaan rippileirillä. Hain täytetyt lomakkeet Tuiran seurakunnan virastotalolta. Valitsin eri tutkimusmenetelmän, koska tutkimusjoukko oli iso ja haastattelut eivät olisi mahtuneet rippikoululaisten toimintapäiviin.

Haastatteluiden teemoittelu oli hieman haastavaa, koska vastauksia oli sen verran paljon. Haastatteluista on erotettavissa viisi tutkittavaa asiaa: tietämys kirkon lähetystyöstä, mielipide siitä mitä seurakunnat voivat tehdä maahanmuuttajien hyväksi, mielipide maahanmuuttajista, maahanmuuttajataustaiset kaverisuhteet sekä rasismi ja sen ilmenemismuodot (Liite 2).

Rippikoululaisten tietämys kirkon lähetystyöstä jakautui kolmeen teemaan; ei tiedä mitä on lähetystyö, lähetystyö on auttamista ja lähetystyö on kristinuskon levittämistä. Rippikoululaisten ehdotukset siitä mitä seurakunta voisi tehdä maahanmuuttajien hyväksi ovat jaettavissa neljään teemaan: ruoan tarjoaminen, rahallinen apu, kulttuurin/ uskonnon opetus sekä ei mielipidettä. Mielipiteet maahanmuuttajista oli teemoiteltavissa kolmeen eri teemaan; ei mielipidettä (kuusitoista vastausta), ehdoton negatiivinen mielipide (kymmenen vastausta) sekä positiivinen mielipide. Maahanmuuttajataustaisten kaverisuhteiden teemoittelu jakautuu kahteen kategoriaan: osalla on maahanmuuttajataustaisia kavereita, mutta suurimmalla osalla ei. Rasismien näkyvyys jakautuu myös kahteen luokkaan: osa on nähnyt rasismia ja osa ei. Rasismien ilmenemismuodot ovat teemoiteltavissa kolmeen luokkaan: rasismia on kohdannut netissä, koulussa ja Oulun keskustassa.

3.3 Tutkimusjoukko

Tapasin Rajakylän koululla rehtorin ja koulumentorin joiden kanssa yhdessä mietimme mahdollista tutkimusjoukkoa. Kanslisti toimitti meille listan kaikista maahanmuuttaja taustaisista lapsista jotka opiskelevat Rajakylän koulussa. Heistä valittaessa tutkimusjoukkoa täytyi ottaa huomioon monia asioita. Haluaako rajata tutkimuksen vain ala- tai yläkoululaisiin, onko koululaisella tarpeeksi hyvä suomen kielen osaaminen jotta haastattelu voidaan toteuttaa, miten uskonto vaikuttaa (saattaa tulla esim. sellainen tilanne että uskonto edellyttää olemaan niin kohtelias, jolloin ei välttämättä saada totuudenmukaisia vastauksia), ketkä ovat mahdollisesti kiinnostuneita tulemaan mukaan tutkimukseen, onko se positiivinen vai negatiivinen asia että haastateltavat olisivat minulle ennestään tuttuja.

Rajasimme listasta sellaiset, joiden ajattelimme olevan sopivia tutkimusta varten. Kerroin jokaiselle oppilaalle jonka olin ajatellut osallistuvan haastatteluihin henkilökohtaisesti mistä tutkimuksessa on kyse ja mihin sitä käytetään. Kerroin myös että haastateltavan nimi ei tule missään vaiheessa kenenkään tietoon ja painotin että osallistuminen on vapaaehtoista. Jos lapsi oli halukas tulemaan haastateltavaksi, annoin hänelle haastatteluun lupakirjeen kotiin vietäväksi. Kirjeessä kerroin samat asiat mitkä lapselle ja pyysin palauttamaan vastauslomakkeen koululle, josta vanhempi pystyi vastaamaan rasti ruutuun- periaatteella antaako suostumuksen lapsen haastatteluun.

Aluksi ajattelin että haastateltavia olisi kuusi lasta, mutta yksi lapsi ei saanut kotoa lupaa ja toinen ei halunnut osallistua. Pistin merkille kysyessäni lasten kiinnostusta osallistua haastatteluun, että lapset kavahtivat hyvin paljon sanaa rasismi. Kun olin jutellut parin lapsen kanssa, päätin muotoilla asiani hieman eri tavalla seuraavia mahdollisia haastateltavia varten. Aikaisemmin olin kysynyt lapsilta heidän kiinnostusta osallistua rasimitutkimukseen, jolloin oli nähtävissä sanavalinnan aiheuttamaa epävarmuutta. Seuraavilta lapsilta kysyin heidän kiinnostusta osallistua ihon väriin perustuvaan syrjintä tutkimukseen. Lasten reaktioissa oli iso ero. Loppujen lopuksi sain neljä sopivaa haastateltavaa.

Kaksi tutkimukseen osallistuneista lapsista oli minulle entuudestaan tuttuja. Minulla oli tietynlaiset hypoteesit ennen haastatteluja juuri sen vuoksi että olin voinut tarkkailla maahanmuuttajien lasten käytöstä kahden kuukauden ajan Rajakylän nuorisotalolla. Monet tutkijat (mm. Borg & Gall) ajattelevat, että hypoteesin asettaminen ja analysointi on tehokkain tapa lähestyä tutkimusta (Hirsjärvi ym. 2007, 154). Itse en oikein kokenut tutkimukseni kannalta hypoteesista olevan hyötyä tai haittaa. Haastatteluissa ilmenneitä vastauksia ajatellen hypoteesini olivat osittain oikeassa ja väärässä. Minulla ei ollut aikaisemmin niin tarkkaa kuvaa esimerkiksi tilanteista, joissa rasismia ilmenee.

Jatkotutkimuksen teko ei ollut tutkimusjoukon kannalta niin ihanteellinen kuin maahanmuuttajalasten haastattelussa. En tuntenut haastateltavia ja olisin mielelläni halunnut mennä rippileirille paikan päälle informoimaan nuoret liittyen kyselylomakkeeseen, mutta olosuhteiden pakosta kysely pidettiin nuorisotyöntekijän johdolla. Toisaalta tutkimusjoukon tuntemattomuus voi olla myös positiivinen asia näkökulmasta riippuen. Tutkimusjoukko oli Pateniemen suuralueen rippikouluikäiset nuoret.

3.4 Tutkimusalue

Toteutin tutkimukseni Oulun kaupunginosassa nimeltä Rajakylä. Työssäni tutkin nimenomaan tällä alueella ilmenevää rasismia. Rajakylä kuuluu Oulun pohjoispuoleen ja se on hieman yli 4000 asukkaan kaupunginosa (Rajakylä, Oulu). Rajakylä kuuluu niin sanottuun ”vanhaan Ouluun”, joka on siis kuulunut Ouluun jo ennen 2013 vuoden kuntaliitosta. Rajakylä on rakennettu pääosin 1970-luvulla, mutta Leila Strömbergin julkaisemassa Oulun kaupungin Rajakylän lähiuudistuksen 1996-1999 loppuraportissa kerrotaan 2000-luvulla toteutu-

neen lähiöuudistuksen myötä Rajakylässä jatkuneen uudelleen rakentaminen ja asuntojen saneeraus aina 2000- luvun alkuun (Strömberg 2000, 18). Rajakylä koostuu suurilta osin juurikin kaupungin vuokraamista kerros- ja rivitalo asunnoista, minkä vuoksi alue vetää maahanmuuttajia juurikin edullisen vuokrataso vuoksi. Olen itse asunut myös Rajakylässä useamman kerran, muun muassa rasismitutkimuksen teko aikana. Maahanmuuttajat ovat hyvin näkyvä osa Rajakylän katukuvaa. Rajakylästä löytyy myös hyvät palvelut (päiväkodit, ala- ja yläkoulu, lukio, nuorisotalo, kaupat, terveyskeskus, sosiaalipuoli, vanhainkoti, kirjasto ym). Kaikki palvelut keskittyvät juurikin kerrostalo keskittymän läheisyyteen.

4 HAASTATTELUIDEN TAUSTATIETOA

4.1 Haastateltavat ja haastattelutilanne

Haastateltavana oli siis neljä lasta iältään 9v, 10v, 11v ja 13v. Haastateltavista yksi oli tyttö ja kolme poikaa, he ovat kotoisin Irakista ja yksi Sudanista. Haastateltavista kaksi oli asunut pienestä pitäen Suomessa ja kaksi oli asunut noin neljä vuotta. Olin noin kaksi viikkoa ennen haastatteluja käynyt kysymässä lasten halukkuutta osallistua tutkimukseen ja antanut heille kotiin vietäväksi vanhemmille lupalapun haastatteluita varten. Lapset palauttivat laput Rajakylän koulumentorille, joka puolestaan otti minuun yhteyttä ja ehdotti lasten lukujärjestyksiin sopivia mahdollisia haastatteluajoja.

Haastattelut itsessään eivät kestäneet kuin noin 5-7 minuuttia. Haimme lapset yksitellen luokistaan ja menin haastateltavan kanssa kahdestaan tyhjään luokkatilaan. Palautin lapsen mieleen mistä on kyse kertomalla tutkimuksestani ja haastattelukysymyksistä. Kerroin myös miksi teen tällaisen tutkimuksen. Painotin myös sitä, että vaikka keskustelut nauhoitetaan, lapsen nimi ei tule mihinkään muiden nähtäväksi. Näytin lapselle nauhuria ja varmistin että saanhan käyttää sitä. Ennen haastatteluita kerroin myöskin rasismien määritelmän lapselle ymmärrettävästi: ”Ihönväriin perustuvaa syrjintää tai kiusaamista. Kiusataan siis, jos toinen on vaikka eri maasta kuin itse. Kiusaaminen voi olla fyysistä esim. tönimistä, henkistä esim. haukkumista tai jätetään vain ulkopuolelle kaveriporukasta”. Itselleni tuli yllätyksenä kuinka moni lapsi ei tiennyt mitä tarkoittaa rasismi. Haastatteluissa ei ollut ongelmia ja kaikki sujui hyvin. Lapsista oli ehkä hieman aistittavissa jännitystä haastattelutilanteissa. Olin myös yllätynyt siitä kuinka hyvin kaiken kaikkiaan sain lapset mukaan haastatteluihin.

Suomalaisten rippikoululaisten haastattelu tapahtui rippileirillä nuorisotyönohjaajan johdatusella. Ennen haastattelutilannetta nuoret saivat myös tietoa liittyen kirkon lähetystyöhön. En päässyt itse mukaan haastattelutilanteeseen.

4.2 Haastattelukysymykset

Kaiken kaikkiaan kysymyksiä oli kymmenen, joissa kysyttiin seuraavia asioita; sukupuoli ja ikä, mistä maasta on kotoisin, kuinka kauan on asunut Suomessa, oletko kokenut/ nähnyt rasismia Rajakylän alueella, minkälaista rasismi on ollut, missä sellaista on tapahtunut, kenen toimesta (tuttu/ tuntematon), miten olet toiminut tilanteessa, oletko kertonut asiasta jollekin, millaisia ajatuksia tilanne herätti ja miten toivoisit rasismiin puututtavan. Haastattelun jälkeen kysyin jäikö lapselle mieleen jotain mitä hän haluaisi vielä sanoa tai kysyä ja kiitin osallistumisesta (liite 1).

Kolme lapsista vastasi hyvin ja kattavasti kysymyksiin ja täydensi vastauksia myös omaaloitteisesti. Yksi lapsi kielsi totaalisesti edes nähneensä rasistista kiusaamista. Hänen kohdallaan oli aistittavissa jännitystä ja hän oli hieman hermostuneen oloinen, joten jäin miettimään että eikö hän uskaltanut puhua vai oliko asia todellakin niin että hänellä ei ollut mitään puhuttavaa asiaan liittyen. Kaikkien haastateltavien suomen kielen taito oli hyvä ja ymmärsin hyvin mitä he puhuivat. Sain myös haastattelun alussa haastateltaville että pyytäkää kysymys uudestaan jos ette ymmärrä. Yritin myös itse puhua selkeästi ja muotoilla kysymykset helposti ymmärrettäviksi.

Rippikoululaisten haastatteluissa kysyin sukupuolta, omaa tietämystä liittyen kirkon lähetystyöhön, mielipidettä siitä mitä seurakunnat voivat tehdä maahanmuuttajien hyväksi, mielipidettä maahanmuuttajista, omistatko maahanmuuttajataustaisia kavereita sekä oletko nähnyt rasismia (jos olet niin missä ja millaista) (liite 2). Sain vastauksia neljäkymmentäkuusi. Vastaukset olivat pääosin asiallisia ja kattaviakin.

5 HAASTATTELUIDEN TULOKSIA JA ANALYSOINTIA

5.1 Kiusaamisen ilmeneminen ja kiusaajat maahanmuuttajalasten kokemuksista

Kysyttäessä lapsilta, että ovatko he kokeneet tai nähneet rasistista kiusaamista Rajakylän alueella he vastasivat seuraavasti:

”No en ite, mutta oon nähnyt” (tyttö 13v).

”Joskus ku mä olin vähä nuorempi. Joskus vuonna 2013” (poika 10v).

”Joo, ku mä olin ykkösellä tai kakkosella” (poika 11v).

”Ei mua oo, enkä oo nähnyt” (poika 9v).

Vastauksista oli erotettavissa kolme selkeää teemaa. Ensimmäinen teema: on nähnyt toisia kiusattava, toinen teema: itseä on kiusattu aikaisemmin ja kolmas teema: ei ole kiusattu eikä ole nähnyt kiusaamista. Mielessäni kävi myös ajatus siitä että vaikka lapsi olisi aivan viime aikoinakin nähnyt rasistista kiusaamista tai häntä itseään kiusattaisi, kertoisiko hän siitä. Vai voisiko vastauksista päätellä sellaisen positiivisen asian että rasisminen ilmentyminen olisi vähentynyt aiemmista vuosista. Se olisi tietenkin toivottavaa. Olisi ensiarvoisen tärkeää että kouluissa olisi nollatoleranssi kaikenlaiseen kiusaamiseen.

Kysyttäessä minkälaista rasistinen kiusaaminen on ollut, nousi esiin seuraavalaisia vastauksia:

”Et ne keksi niille niinku semmoset haukkumislaulut, että ne kiusaa niitä silleen” (tyttö 13).

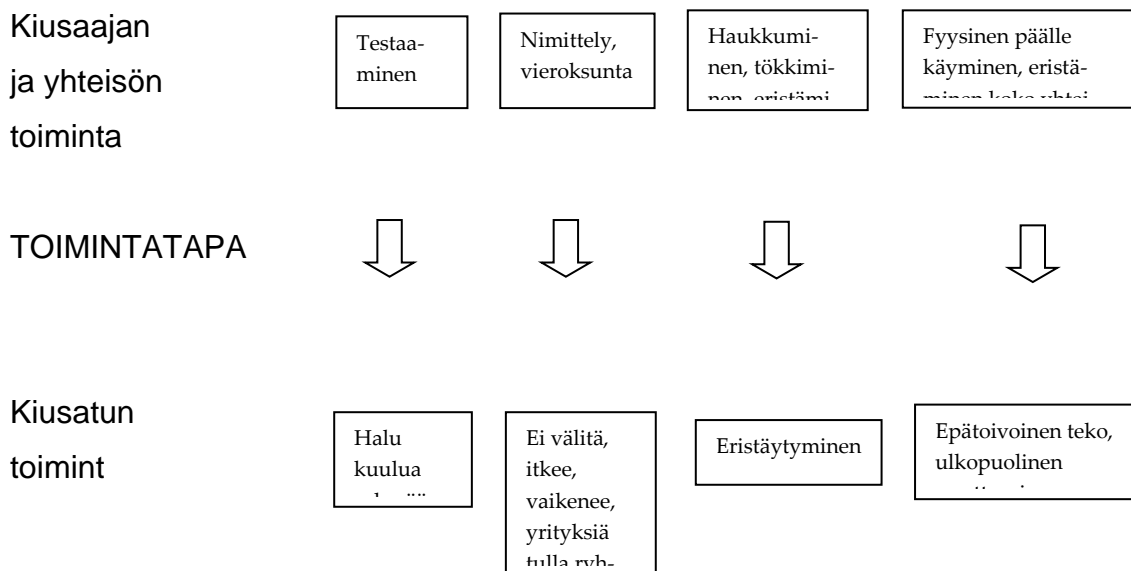
”No haukkumista” (poika 10v).

”Katoppa, ku mä olin ykkösellä tai kakkosella nii mun kaverit tai ei ne ees ollu mun kavereita, mä aina kysyin niiltä: -Miks te inhootte mua? Mikä mä oon, mä oon sama ku te; ihmisen! Nii ne sano mulle että: -Sä et oo ihminen, sää oot mustalainen! Sit ne alkaa nauraa mulle ja joskus mulla tulee paha mieli. Sit mä alan kertoon opettajalle semmoset jutut. Mutta tääl-

lä on jotkut sama kuin minä; erimaalainen. Ja määhän voin jutella niitten kaa, et se on kiva jutella mun omalla kielellä niitten kaa. Määhän oon myös nähny ku muita haukutaan ja mustalaista fyysisesti kiusataan” (poika 11v).

Vastauksia leimasi vahvasti yksi teema, jonka mukaan kiusaaminen on ollut enemmänkin henkistä. Henkinen kiusaaminen on aivan yhtä vakavaa kuin fyysinenkin. Se saa lapsen tuntemaan itsensä alempiarvoiseksi kuin muut, erityisesti kun kiusaamisen taustalla on eri etninen tausta. Pelastakaa lapset- sivuston vuonna 2013 ilmestyneessä artikkelissa rasisminvastaisentyön asiantuntijat kirjoittavat lasten kokemasta rasismista seuraavasti: ”Rasismien kokemuksissa ei ole kyse vain yksittäisistä kokemuksista tai ongelmista vaan rasismien kokemukset vaikuttavat lapsen hyvinvointiin laajasti ja heikentävät sitä” (Satu Kanninen ja Heli Markkula 2013, pelastakaa lapset).

Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka julkaisussa oli mielestäni hyvä ja havainnollistava kaavio siitä miten kiusaajan käytös vaikuttaa kiusatun toimintaan:

(Kuvio 2. Kiusaaminen prosessina Hamarus 2006, Tuija Itkonen ym.2013, 14).

Aluksi kiusaaja usein testaa uhriaan, kiusaaminen ei ole vielä niin ”vakavaa”. Kiusatulla on tässä vaiheessa useimmiten halu kuulua ryhmään ja monet yrittävätkin ”todistella” kiusaajille ansaitsevansa paikan ryhmästä. Seuraavana kiusaajat alkavat esimerkiksi nimittellä ja vieroksua uhria, tässä vaiheessa kiusatun toiminta riippuu usein hänen defenssistään eli minän

puolustuskeinosta, joita on monenlaisia (Tiedostamaton). Kiusattu voi esimerkiksi olla välittämättä, itkeä tai jatkaa ”todistelua” ryhmään kuulumisen puolesta. Seuraavana kiusaajien toimesta kuvioihin voi tulla esimerkiksi haukkumista, tökkimistä ja eristämistä. Tämän toiminnan seurauksena uhri useimmiten lakkaa yrittämästä kuulua ryhmään ja hän myöntyy kiusaajan tahtoon, eli eristäytyy ryhmästä. Viimeisinä kiusaamisen muotoina voi olla niinkin vakavia tapahtumia kuten, fyysinen päälle käyminen ja eristäminen koko yhteisöstä. Tällöin myös seuraukset voivat olla vakavia. Uhri voi ajautua johonkin epätoivoiseen tekoon tai viimeistään tässä vaiheessa mukaan täytyisi tulla ulkopuolisen puuttuminen.

Kysyttäessä missä rasistista kiusaamista on tapahtunut, nousi esiin seuraavia vastauksia:

”No ainaki kouluaikana käytävillä oon nähny” (tyttö 13).

”No koulussa on tapahtunut ja ulkonakin, mutta se on loppu nyt (poika 10v).

”Koulussa ja pihalla” (poika 11v).

Vastauksista oli erotettavissa vahva teema, jonka mukaan suurin osa kiusaamisesta tapahtuu koulussa. Koulukiusaaminen on vakava uhka myös lapsen koulumenestykseen ja opiskelu motivaatioon. Jokaisella lapsella on kuitenkin oppivelvollisuus ja kouluun on pakko mennä, minkä vuoksi olisi tärkeää että koulu on sellainen paikka mihin lapsi menee mielellään. Koulukiusaamisen vuoksi asia ei monesti ole niin. ”Sosiaalinen peilautuminen ja lapsen tai nuoren kanssa työskentelevien aikuisten peilaus vaikuttaa vahvasti lapsen ja nuoren minäkuvan, Winnicott 1971” (Itkonen ym. 2013, 15). Näin kirjoitetaan Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka julkaisussa.

Jos lapsi saa sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden lasten kanssa jatkuvasti negatiivisia mielipiteitä itsestään, ei hän pysty itsekään hyväksymään tai kunnioittamaan itseä sellaisen kuin on, mikä on todella huolestuttavaa. ”Jatkuva negatiivinen peilautuminen johtaa toivottomuuteen ja oman minän ja kykyjen aliarvioimiseen, jotka vuorostaan johtavat alhaisiin tavoitteisiin, turhautumiseen ja koulumenestyksen heikkenemiseen (Tuija Itkonen ym. 2013, 16). Monesti saatetaan vähätellä yksittäisten lasten kiusaamista. Ajatellaan että jos lapsella on muuten hyvät perhesuhteet ja asiat kunnossa, eivät yksittäiset kiusaamiset ole niin vakava asia. Kuitenkin tosiasia on että vähäiset negatiiviset sanomiset peittoavat usein positiiviset

asiat, vaikka niitä olisikin enemmän. ”Valitettavasti negatiivisen palautteen voima on tehokas ja perheen antama positiivinen palaute ei välttämättä riitä kompensoimaan päivittäistä negatiivista kohtelua” (Tuija Itkonen ym. 2013, 16). Jokaisella lapsella tulisi olla oikeus mennä kouluun ilman pelkoa kiusaamisesta. Lapset eivät monesti ymmärrä että kuinka paljon mielihahaa leikkimielinenkin kiusaaminen voi toiselle aiheuttaa.

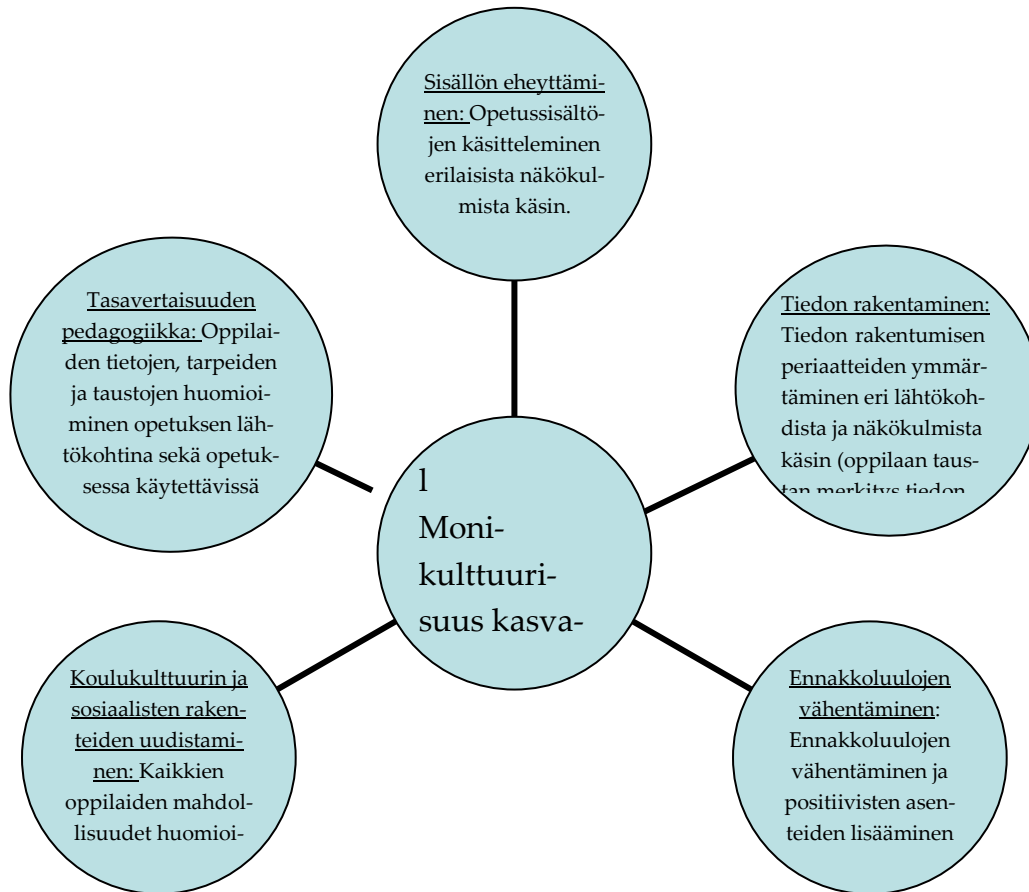
Kysyttäessä siitä onko kiusaaja ja kiusattu olleet tuttuja vai tuntemattomia keskenään, sain seuraavia vastauksia:

”No ne ollu niinku tuttuja, mutta ei silleen niinku parhaat kaverit vaan silleen niinku kaverit kuitenkin (tyttö 13v).

”No joskus kaveri kiusannut, mutta ei ne enää ja joskus koulussa tuntematon (poika 10v).

”Jotkut tuttuja ja jotkut tuntemattomia (poika 11v).

Vastauksista nousi esiin kaksi teemaa. Rasistista kiusaamista on siis ollut sekä tuttujen, että tuntemattomien toimesta. Ajattelisin että lapsen kannalta ei ole olennaista eroa onko kiusaaja tuttu vai tuntematon, seurauksena on kuitenkin paha mieli. Toisaalta tuttujen kiusaajien kanssa ollaan usein enemmän tekemisissä (esimerkiksi luokkakavereita), jolloin kiusaaminen voi olla enemmän toistuvaa samojen ihmisten toimesta. Koulun tulisi pyrkiä siihen että kiusaamista ei tapahtuisi kenenkään toimesta. Ei tuttuja, eikä tuntemattomia kohtaan. Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka- julkaisussa oli mielestäni todella tärkeä James Banksin tekemä monikulttuurisuuskasvatuksen malli:

(Kaavio 1: Monikulttuurisuuskasvatuksen ulottuvuudet Banks 2006. Tuija Itkonen ym. 2013, 17).

Mielestäni tässä kaaviossa nousee esiin tärkeitä asioita, joita erityisesti koulujen tulisi noudattaa. Ennakkoluulojen vähentäminen on tärkeä rasistisen kiusaamisen ennaltaehkäisyn muoto. Kun lasten tietoa eri kulttuureista lisätään, pelko erilaisuutta kohtaan ei ole niin vahvaa. Erilaisia etnisiä taustoja omaavat lapset rakentavat tietoa usein eri tavalla. Opetuksessa tulee ottaa huomioon esimerkiksi kielimuuri ongelmat, täytyy pitää huoli siitä että kaikilla oppilailla on tasavertaiset edellytykset opetuksen ymmärtämiseen ja sitä kautta tiedon rakentamiseen. Koulumaailma on muuttunut paljon vuosien saatossa. Koulut monikulttuuristuvat ja koulujen tulisi pysyä muutoksessa mukana. Täten koulukulttuurin ja sosiaalisten rakenteiden uudistaminen on tärkeää.

5.2 Rippikoululaisten mielipiteet maahanmuuttajista sekä heidän huomioima rasismi

Kysyttäessä rippikoululaisten mielipiteitä rasismista, vastaukset olivat seuraavia:

”Saa muuttaa toiseen maahan jos haluaa” (tyttö). ”Minusta on ok, jos he muuttavat toiseen maahan” (tyttö). ”Saavat muuttaa minne haluavat, se on ok” (tyttö).

”Jos heillä on täällä parempi olla kuin kotimaassaan, he ovat puolestani tervetulleita. Toisaalta jotkut heistä tuovat mukanaan hankaluuksia” (tyttö).

”Ihan ok, riippuu ihmisestä” (tyttö). ”Joskus ihan mukavia” (poika). ”En mitään erityistä, riippuu ihmisestä” (tyttö). ”Ok jos noudattaa lakeja” (tyttö). ”Työtä tekevät voi ottaa vastaan, mutta muita ei tarvita” (poika). ”Oikeasti turva- tai työpaikkaa hakevat voi ottaa, mutta muita ei” (poika). ”Siinähan ne, riippuu vähä mamusta” (tyttö). ”Riippuu kenestä puhutaan” (poika).

”Vihaan rakkaudella” (poika).

”He ovat ihania” (tyttö). ”Ihania” (poika).

”Samanlaisia ihmisiä kuin muutkin” (tyttö). ”Ihmisiä niin kuin muutkin” (poika). ”He ovat ihmisiä niin kuin muutkin ja heitä pitää kohdella tasa- arvoisesti” (tyttö). ”Samanarvoisia ihmisiä, en omaa ennakkoluuloja heitä kohtaan” (tyttö). ”Ihmisillä on heistä liikaa ennakkoluuloja, he ovat useimmiten mukavia” (tyttö). ”Samanarvoisia” (tyttö). ”Ihmisiähan nekin on” (poika).

”Ok” (tyttö). ”Iha ok” (tyttö). ”Ihan ok” (poika). ”Maahanmuuttajat yleensä ok” (poika). ”Normaaleja” (poika). ”Iha ok” (poika). ”Iha ok” (poika). ”Iha jees” (poika). ”Aika neutraalia” (poika). ”Ihan ok homma” (poika). ”Ihan ok” (poika). ”Ne ovat ihan ok” (poika). ”Iha jees” (poika).

”Ei voi yleistää, mutta ei ole ennakkoluuloja” (poika). ”No siis iha jees, vaikea yleistää ryhmiä” (poika).

"Ei mielipidettä" (poika). "En osaa sanoa" (poika). "Ihan sama" (poika). "En mitään" (poika). "En tiä" (tyttö). "En tiä" (tyttö). "Ei oo mielipidettä" (poika).

"Mielestäni asiassa ei ole mitään vikaa" (tyttö). "Minulla ei ole mitään maahanmuuttajia vastaan" (poika).

"Tervetuloa Suomeen" (tyttö).

"En tykkää" (poika).

"He tuovat omaa kulttuuria Suomeen ja se on ihan kiva" (poika).

Vastauksista nousi eniten esille neutraali "ok" mielipide (yksitoista poikaa ja kaksi tyttöä). Seuraavana eniten tuli vastauksia, joissa mielipide riippuu ihmisestä tai muusta hänen tekemisestään (neljä poikaa ja neljä tyttöä). Mielestäni on hienoa kuinka nuoret oikeasti miettivät asiaa eri näkökulmista, eivätkä vain sokeasti yleistä mielipidettään. Kolmanneksi eniten tuli tasa-arvoisuuteen liittyviä vastauksia, kuinka nuorten mielestä maahanmuuttajia tulisi kohdella ihmisinä (viisi tyttöä ja kaksi poikaa).

Lukiessani vastauksia ja nuorten mielipiteitä täytyy kyllä myöntää että odotin enemmän höpöhöpö vastauksia ja yllätyin positiivisesti siitä kuinka ajattelevaisia ja fiksuja nuoret oikeasti ovatkaan. Yllättävää oli myös se kuinka moni kertoi omistavansa ainakin yhden maahanmuuttajataustaisen kaverin (kolmekymmentä nuorta neljästäkymmenestäkuudesta).

5.3 Rippikoululaisten huomioima rasismi ja sen ilmenemismuodot

Rippikoululaisten vastauksista selvisi että kaksikymmentäkaksi nuorta neljästäkymmenestäkuudesta on nähnyt jonkinlaista rasismia tapahtuvan. Prosenttiosuus on melkein 50%, joten rasismia voidaan olettaa olevan paljoltikin nuorten keskuudessa.

Kysyttäessä missä nuoret ovat nähneet rasismia esiin nousi seuraavaa:

"Koulussa" (yhteensä yhdeksän vastausta).

"Koulussa ja kaupungilla" (tyttö). "Koulussa ja kadulla" (poika).

"Netissä" (Yhteensä kolme vastausta).

"Internetissä ja kadulla" (poika).

"Kadulla" (poika). "Varsinkin keskustassa" (tyttö). "Keskustassa" (poika). "Kaupungissa" (poika). "Kaupungilla" (tyttö).

"Välillä jossain saattaa kuulla ohimennen" (tyttö). "Ohimennen" (tyttö).

"Melkein kaikkialla" (tyttö). "Kaikkialla" (tyttö).

Vastauksista voidaan päätellä että nuoret ovat huomioineet eniten rasismia tapahtuvan koulussa, mikä on erityisen huolestuttavaa koska jokaisella lapsella tulisi olla oikeus saada käydä koulua ilman pelkoa kiusaamisesta. Valitettavasti opettajien resurssit ovat rajalliset ja heiltä menee paljon kiusaamistapauksia ohitse. Usein koulukiusaaminen on myös kytköksissä huonoon koulumenestykseen kun lapsella ei kiusaamisen pelon vuoksi ole mahdollista keskittää täysiä voimavaroja opiskeluun. Koulut ovat kehittäneet ja kehittävät jatkuvasti uusia kiusaamisen vastaisia toimintamuotoja kuten Kiva koulu- hanke. Valitettavasti kiusaamista tuskin koskaan saadaan kitkettyä täysin pois, mutta ensiarvoisen tärkeää olisi saada tieto kiusaamisesta välittymään opettajille ja kotiväelle.

Seuraavaksi eniten rasismia on nähty kaupungilla ja erityisesti keskustassa. Sen jälkeen kun Oulun keskusta rakennettiin kauppakeskus Valkea, olen nähnyt aina siellä vieraillessani kohtuullisen ison joukon maahanmuuttajataustaisia nuoria, joten kauppakeskuksen tuntuma on varmasti otollinen paikka rasismien esiintymiselle.

Vastauksissa nousi esille myös internetti. Maahanmuuttajat ovat olleet myös ajankohtainen aihe erinäisillä keskustelu palstoilla netissä. Monella keskustelupalstalla on mahdollista kirjoittaa "kasvottomana" nimimerkin takana, joten myös negatiivisävytteisiä keskusteluja löytyy aika paljon koskien maahanmuuttajia. Netissä keskusteltaessa tulisi kuitenkin myös muistaa hyvät käytöstavat ja pitää mielessä se että kunnianloukkausyyte voidaan nostaa

myös nettikirjoitusten perusteella. Netissä toimii myös nettipoliisi joka seuraa erinäisiä keskustelupalstoja ja hänelle voidaan vinkata asiattomasta käytöksestä internetissä.

Kysyttäessä minkälaista rasismia rippikoululaiset ovat huomioineet tapahtuvaksi esiin nousi seuraavia vastauksia:

"Nimittelyä" (poika). "On syrjitty ja haukuttu" (tyttö). "Sanottu neekeriksi" (poika). "Haukuttu" (poika). "Muita haukuttu ihon värin perusteella" (poika). "Huutelua" (poika). "Haukkumista siellä täällä" (poika). "Haukuttu neekeriksi" (poika). "Haukkumista" (tyttö). "Haukkumista ja syrjimistä" (tyttö).

"Suurilta osin syrjintää ja kiusaamista" (tyttö).

Rasismi on siis ilmennyt useimmiten sanallisena haukkumisena eli toisin sanoen henkisenä väkivaltana. Henkinen ja fyysinen väkivalta ovat molemmat yhtä vakavia asioita ja joissakin tapauksissa henkinen väkivalta jättää vielä syvemmät arvet uhriin kuin fyysisen koskemattomuuden rikkominen. Henkistä väkivaltaa ei ole myöskään niin helppoa nähdä kuin fyysistä eikä siitä jää "todisteita". Pahimmillaan haukkumisen ja syrjimisen seuraamukset ovat kuitenkin vuosien jopa eliniän mittaiset. Henkinen väkivalta luo pelon ilmapiirin, syö uhrin itsetuntoa ja heikentää sosiaalisia taitoja.

Vastauksista nousi esille myös syrjintä. Sen voidaan katsoa tarkoittavan ryhmän ulkopuolelle jättämistä vedoten esimerkiksi ihonväriin. Syrjintä kuuluu myös henkiseen väkivaltaan ja se on ehkäpä kaikista vaikein kiusaamisen muoto puuttumisen kannalta. Tavallaan siinä ei tehdä mitään ja toisaalta taas tehdään paljonkin. Esimerkiksi kouluissa opettajien on vaikea puuttua sellaiseen tilanteeseen, jossa ei sananvarsinaisesti kuulla tai nähdä tehtävän väärin. Jokainen voi kuitenkin kuvitella omalle kohdalleen kuinka pahalta tuntuisi jos aina jätettäisiin kaveriporukan ulkopuolelle. Tällöin riskinä on että lapsi syrjäytyy täysin, eikä enää edes yritä luoda sosiaalisia suhteita jatkuvan torjumisen pelossa.

5.4 Maahanmuuttajataustaisten lasten toiminta ja ajatukset kiusaamistilanteessa

Kysyttäessä miten itse/ kiusattu on toiminut kiusaamistilanteessa, vastauksista nousi esiin seuraavaa:

”No niinku yrittää hakata, mut sitte joku opettaja puuttuu siihen. Mut se ei niinku selviä, koska vaikka opettaja yrittää selvittää tätä hommaa niin sitte se taas tulee uudestaan ja uudestaan. Ja sen takia niitä tyyppejä kun niitä kiusataan, niin ne ei vaan kerro. Enkä mä voi puuttua siihen. Sitte ne kelle on tehty ne haukkumislaulut, ne yrittää silleen niinku laulaa myös mukana itsestä, ettei muut tietäis että niillä on paha olo ja ne yrittää esittää että niillä ei oo paha mieli (tyttö 13v).

”No menin aina kotiin, aina kun ärsytti. Oli paha mieli ja ärsytti (poika 10v).

”Katokku se yks tyyppi haukku sitä ekaks. Sitte tuo yks tyyppi haukku sen äitiä, sitte siitä on käyty tappelu. Sitte ku ne suomalaiset näki, että niiden kaveri tappelee jonku somalialaisen kanssa, ne sitte niinku kävi kimppuun. Sitä somalialaista lyötiin (poika 12v).

Vastaukset ovat aika erilaisia keskenään, niistä ei ole erotettavissa yhteneväistä teemaa. Mielestäni on erittäin huolestuttavaa, että kiusatut katsovat parhaaksi olla kertomatta kiusaamisesta kenellekään, koska he kokevat että kiusaamistapaukset eivät selviä kuitenkaan. Se kertoo aika suuresta turhautuneisuudesta opettajien toimintaa kohtaan. 13- vuotiaan tytön vastauksesta ilmeni myös että kiusatut ovat käyttäneet defenssinä eli minän puolustuskeinona jopa interjektiota eli sisäistämistä ja samaistumista hyökkääjiin (Tiedostamaton). Jotta muut eivät huomaisi kiusatun ahdistusta he suojelevat itsenään samaistumalla hyökkääjän toimintaan eli tässä tilanteessa laulavat mukana itsestään pilkkalaulua. Ahdistus tulee kuitenkin myöhemmin pintaan kun kiusattu on yksin ja hänen ei tarvitse käyttää defensessejä suojellakseen itseään. Silloin ahdistus voi tulla jopa vieläkin vahvempana, koska sitä on yritetty aikaisemmin tukahduttaa.

10-vuotias poika koki tilanteen niin ahdistavana ja uhkaavana, että halusi paeta tapahtumaa kotiinsa. Paetessaan ihminen kokee yleensä ettei hänellä ole muuta vaihtoehtoa. Hänellä ei

ole käytettävissä yhtään defenssiä eli minän puolustuskeinoa, pakeneminen on tällöin luontainen reaktio. Pakenemisen jälkeen kiusaajat ovat useimmiten kuitenkin kohdattava uudelleen. Tällöin ajatuskin siitä voi tuntua todella ahdistavalta ja kiusattu voi alkaa vältellä kiusaajien kohtaamista esimerkiksi jäämällä pois koulusta. Tällöin myös koulun käynti ja lapsen sosiaalinen elämä kärsii. Kiusaaminen aiheuttaa niin sanotun noidan kehän.

12- vuotiaan vastauksesta ilmeni, että kiusaamistilanteissa on ollut mukana myös niin sanottuja taustajoukkoja. Kun muut näkevät että heidän kaverinsa tappelevat, he menevät mukaan tähän tilanteeseen. Mielestäni on todella huolestuttavaa, että lapset menevät ennemmin mukaan tappeluun kuin hakisivat esimerkiksi jonkun aikuisen paikalle. Kiusaaminen on jo todella rajua kun mukana on fyysistä väkivaltaa. Silloin voi tapahtua jopa peruuttamattomia fyysisiä vammoja.

Kysyttäessä lapsilta että olivatko he ajatelleet kertoa kiusaamisesta jollekin, sain seuraavallaisia vastauksia:

”No tuli semmosia ajatuksia et niinku jos menis kerton opelle ja ope menis niinku seuraan niitä poikia jotka on kiusannu sitä tyyppiä (tyttö 13v).

”Yleensä mä olin aika hiljaa. En sanonut kenellekään” (poika 10v).

”En mä. Enkä mä halua kertoa. Se on pitkä tarina. Jännittää ku mä kerron, semmonen olo. Sitte ens välkällä ne sanoo et: -Miks sä kerroit? Nii sitte se oli mun syytä. (poika 12v).

Vastauksista erottui yksi pääteema: kukaan ei ollut kertonut kiusaamisesta kenellekään. Pääteeman voi periaatteessa tyypitellä kahteen eri kategoriaan, yksi vastaajista oli ajatellut kertoa ja muut eivät olleet edes miettineet kertovansa. Mielestäni on huolestuttavaa että oppilaat eivät halua puhua kiusaamisesta. 12- vuotiaan pojan vastauksesta erottui selkeästi pelko, minkä vuoksi hän ei halunnut puhua kiusaamisesta aikuisille. Hän kokee että kiusatut alkavat kiusata häntä sitten sen takia kun hän on kertonut asiasta eteenpäin.

Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka- julkaisussa kirjoitettiin koulukiusaamistutkimuksesta. Tutkimuksen mukaan 21% kiusaamistapahtumista tulee opettajan tai jonkun aikuisen tietoon, loput 79% jää tiedottamatta koulun toimijoille (Itkonen ym.

2013, 11). Aikuisten tietoon tulleet kiusaamistapaukset ovat siis hyvin pieni prosentti kaikista kiusaamistapauksista. Kiusaamista ei saada ikinä loppumaan, jos se tapahtuu jatkuvasti piilossa, jolloin siihen ei ole työkaluja puuttua. Tavoitteena onkin saada niin oppilaat ja opettajat kuin muukin koulun henkilöstö ymmärtämään, miten syrjintä ja/tai rasismi koulu yhteisön arjessa näkyy ja minkälaisia muotoja se saa (Itkonen ym. 2013, 12).

Kysyttäessä millaisia ajatuksia lapselle on tullut kiusaamistilanteessa, tuli esiin seuraavalaisia vastauksia:

”No se tyyppi on kiusannu mua monesti, nii joskus tekee mieli että jotkut tyytit myös rupee kiusaan sitä taas uudestaan, mut sit samalla mietin et oonko mä vähä ilkee tollasella asialla. Nii ehkä mun kannattaa jättää se rauhaan. Mut se silti tulee ja tulee” (tyttö 13v).

”No paha mieli ja ärsytti tosi paljo” (poika 10v).

”No ne vois kohella meitä paremmin” (poika 12v).

Vastaukset olivat aika erilaisia keskenään, niistä ei ole erotettavissa yhtenäistä teemaa. 13-vuotiaan tytön vastauksesta käy ilmi että hän on jopa toivonut että hänen kiusaajaansa kiusattaisiin. Hän haluaisi että kiusattu tuntisi itse miltä tuntuu olla kiusattavana. Valitettavasti tällaisesta toiminnasta syntyy usein loputon noidankehä. Vastauksesta ilmeni myös että tytön kiusaajaa on kiusattu myös aikaisemmin. Kiusaaja on tavallaan vastannut kiusaamiseen itse kiusaamisella ja koittanut täten helpottaa pahaa oloaan nousemalla pois uhrin roolista.

Taustalla voi olla vallanhalun lisäksi epävarmuutta tai kateutta osaamisen, pukeutumisen ja suosion suhteen, epävarmuutta tai todellista osaamattomuutta omien kykyjen suhteen, hyvän ja rakentavan sosiaalisen käyttäytymisen mallin puute tai vinoutunut käsitys sosiaalisista suhteista, rooleista ja vallasta (Itkonen ym. 2013, 13). Ajattelisin että jos lapsi vastaa kiusaamiseen kiusaamiselle, hänellä on juurikin ongelmia edellä mainituissa asioissa kuten osaamattomuutta omien kykyjen suhteen. Lapsi ei pysty käsittelemään kiusaamista millään muulla tavalla ja kokee helpoimmaksi tavaksi helpottaa omaa oloaan jatkamalla kiusaamisen noidankehää. 13-vuotiaan tytön vastauksesta nousi esiin kuitenkin se, että hän ymmärtää kiusaamisen vakavuuden miettiessään seuraavaa: ”—Sit samalla mietin et oonko mä vähä ilkee tollasella asialla” (tyttö 13v). Vaikka hän toisaalta toivoisi että hänen kiusaajaansa kiusattai-

siin, hän ymmärtää miltä kiusaaminen tuntuu ja tiedostaa että se ei ole oikein. Se on mielestäni hienoa.

5.5 Rasistiseen kiusaamiseen puuttuminen

Kysyttäessä maahanmuuttajataustaisilta lapsilta, että miten he itse toivoisivat rasistiseen kiusaamiseen puututtavan, sain seuraavalaisia vastauksia:

”No se on vähä semmonen vaikea päättää.. Ku jos yrittää myös kertoo opelle niin ne tyypit niinku valehtelee. Silleen että: - Ei mua oo haukuttu, tai jotain vastaavaa. Ja sit ope luulee, et mä valehtelen sille. Sit mä joudun pulaan” (tyttö 13v).

”No että ne lopettais niinku, et niitten pitäis tutustua hyvin siihen jota haukutaan. Nii sit ku ne tutustuu, kaikki loppuu” (poika 10v).

”Ne voi kohdella meitä samanlain ku ihmisiä, niin. Me ei olla eläimiä, niin. Ja ne kohtelee mun mielestä eläimiä paremmin ku meitä. Mää haluaisin että niistä tuntuu, että me ollaan sama juttu. Että te ootte ihmisiä, me ollaan ihmisiä. Te ootte Suomesta, me ollaan eri maasta, mitä väliä. Mulla on monta suomalaista kaveria täällä, ku ne tuntee mut hyvin, mää en oo huijari. Mää oon kiltti niille. Mää vaan haluan että ne on mun kavereita siis, ymmärrätkö? (poika 12v).

Vastauksista oli erotettavissa kaksi pääteemaa. 13- vuotias tyttö mielti opettajien puuttumista rasismiin ja 10- ja 12- vuotiaiden poikien vastauksista nousi yhteneväinen teema, jossa he puhuivat siitä että kiusaajien pitäisi tutustua heihin paremmin, jolloin he ymmärtäisivät, ettei ole syytä kiusata. 13- vuotiaan tytön vastauksesta nousi esiin pelko puhua kiusaamisesta opettajalle, koska hän kokee että kiusatut eivät myönnä opettajalle heitä kiusattavan, jolloin lapsi kokee että opettaja ajattelee hänen valehdelleen. Mielestäni on melko huolestuttavaa että kiusattu ei uskalla myöntää kiusaamista edes siinä vaiheessa, kun opettaja ottaa asian puheeksi hänen kanssaan. Seuraamusten pelon täytyy olla todella painava.

”Oppilaat pikemminkin vaikenevat kuin ottavat puheeksi syrjintä- ja kiusaamistilanteita opettajien edessä” (Itkonen ym. 2013, 10). Voin vain kuvitella millaisessa umpikujassa kiusatut kokevat olevansa, he eivät saa itse kiusaamista loppumaan eivätkä uskalla edes pyytää apua

aikuiselta. Silti kouluun on pakko mennä joka päivä ja luulenpa että monen kohdalla kiusaaminen on jopa päivittäistä.

Perusteettomat tarinat, nimittely, töninen, vaientaminen, alistaminen ja muut rituaalit johtavat uhrin eristäytymiseen ja pitkään jatkuneena voi äärimmillään johtaa uhrin epätoivoisiin tekoihin (Itkonen ym. 2013, 14). Kiusaamisen seuraamukset voivat tulla pintaan myös myöhemmin uhrin elämässä. Pahimmillaan uhri voi satuttaa itseään tai muita. Puhumattakaan muista ”lievemmistä” seurauksista, kuten: huono itsetunto, kommunikaatio-ongelmat, sosiaalisten tilanteiden pelko, luottamusongelmat ym. Stereotypia uhka vaikuttaa suoraan identiteettiin tapahtumahetkellä ja vaikuttaa myös kasautuvasti (Itkonen ym. 2013, 16).

Vastauksista ilmeni myös idea siitä että jos kiusaajat tutustuisivat kiusattuihin paremmin, ehkä he eivät enää jatkaisi kiusaamista. 12-vuotias poika kokee, että kiusaajat kohtelevat jopa eläimiä paremmin kuin heitä. Se on mielestäni melko surullista. Hänellä ei ole iso pyyntö, hän haluaisi vain että he olisivat hänen kavereitaan. ”Koulussa syrjinnän kohteeksi saattavat joutua helpommin oppilaat, jotka edustavat kulttuurista monimuotoisuutta, mikä yleensä mielletään erilaisuudeksi tai normista poikkeavaksi” (Itkonen ym. 2013, 12).

Haastatteluissa on käynyt ilmi, että suurin osa kiusaamisesta tapahtuu kouluaikana. Tällöin on koulun henkilökunnan vastuulla puuttua ja ehkäistä kiusaamistapauksia. Koulun tulee pyrkiä selkeästi määrittämään, mitä toimintaa tai käyttäytymistä pidetään kunkin koulun sisäisessä kulttuurissa yhteisöllisesti hyväksyttävänä (Itkonen ym. 2013, 17). Tällöin kaikilla on samat säännöt tiedot minkälaiseen toimintaan tulee puuttua. Kiusaamista tapahtuu vähemmän koulussa, jossa on sovittu yhteiset käyttäytymissäännöt koko kouluyhteisölle. Jokainen oppilas tietää normit ja säännöt sekä suorituskriteerit (Itkonen ym. 2013, 18). Aito yhdenvertaisuus koulussa - teoksessakin käy siis ilmi että koulun sisäiset yhteiset pelisäännöt ovat yksi tärkeä kiusaamisen ehkäisyn muoto. Kun yhteiset säännöt ovat sovittu, mielestäni olisi tärkeää että ne käytäisiin yhdessä läpi koulun henkilökunnan ja oppilaiden kesken. Tällöin ei kenellekään jää epäselväksi minkälainen toiminta on hyväksyttävää ja millainen ei.

Kiusaamistapauksiin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää, mutta samalla tavalla tärkeää on myös kiusaamisen ennaltaehkäiseminen. Opettajan tehtävänä on puuttua heti kaikenlaiseen kiusaamiseen viittaavaan. Siinä vaiheessa, kun opettaja tiedostaa kiusaamisen tai hänet kutsutaan paikalle ratkaisemaan asia, on kiusaamista yleensä tapahtunut jo pitkän aikaa ja ti-

lanne on edennyt liian pitkälle (Itkonen ym. 2013, 20). Yksikin näin pitkälle edennyt kiusaaminen on liikaa. Opettajan tulee pystyä lukemaan monia asioita oppilaista ja saada luottamus oppilaisiin, jolloin he puhuisivat kiusaamisesta opettajalle. Olisi myös tärkeää herätellä oppilaita tiedostamaan, mitä kaikkea kiusaaminen voi aiheuttaa kiusatulle, sekä puhua erilaisuudesta avoimesti. Koulussa kaikilla tulisi olla oikeus opiskella rauhassa ilman pelkoa kiusatuksi tulemisesta.

5.6 Yhteenveto maahanmuuttajien ja rippikoululaisten vastauksista

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja rippikoululaisten vastaukset eivät olleet keskenään täysin vertailukelpoisia, koska tutkimusjoukkojen koot vaihtelivat suuresti, ikähaarukka ei ollut sama ja tutkimusten aineistonkeruumenetelmät erosivat toisistaan. Positiivista oli kuitenkin se että molemmat tutkimusjoukot olivat samalta alueelta. Vaikka vastaukset eivät olleet täydellisesti vertailukelpoisia, oli vastauksista silti löydettävissä samankaltaisuuksia. Yksi esiin nousut pääteema molemmissa tutkimuksissa oli rasismien ensisijainen ilmenemispaiikka; koulumaailma sekä rasismien ilmenemismuoto; haukkuminen/ henkinen väkivalta.

Näiden kahden esiin nousseen seikan perusteella erityisesti Rajakylän koulun olisi siis syytä kiinnittää erityistä huomiota koulumaailmassa tapahtuvaan sanalliseen kiusaamiseen. Koska opettajat eivät mitenkään voi ehtiä näkemään ja kuulemaan kaikkea koulussa tapahtuvaa, olisi hyvin tärkeää että koululaiset kokisivat voivansa turvautua koulun henkilökuntaan kiusaamistapauksissa. Myös sanattoman kiusaamisen loppuminen auttaisi opettajia puuttumaan kiusaamistilanteisiin eli koululaisten tulisi kääntyä opettajien puoleen välittömästi nähdessään tai kuullessaan minkäänlaista kiusaamista.

6 TUIRAN SEURAKUNNAN LÄHETYSTYÖ

6.1 Tietoa Tuiran seurakunnan lähetystyöstä sekä nuorten tietämystä aiheesta

Tuiran seurakunta pitää lähetys- ja raamattupiiriä keskiviikkoisin klo 16. Tapahtumassa keskustellaan ja tutustaan ajankohtaisiin aiheisiin (Tuiran seurakunta). Tuiran seurakunta on myös muiden Oulun alueen seurakuntien kanssa mukana järjestämässä 26.9 -13.10. 2017 olevaa Kirkon Ulkomaanapu 70 vuotta- näyttelyä (Oulun seurakunnat).

Oulun seurakunnan sivuilta löytyi määritelmä lähetystyöstä. Sen mukaan lähetystyö on Jumalan rakkauden välittämistä kotona ja maailmalla sanoin ja teoin. Lähetystyöntekijät tekevät maailmalla oman koulutuksensa mukaista työtä, esimerkiksi kouluttamista, sosiaalityötä sekä raamatunkäännöstä. Osa tehtävästä työstä kuuluu kehityshankkeisiin, joita mm. ulkoministeriä rahoittaa. Seurakuntalaisten maksamasta kirkollisverosta kaksi prosenttia menee kirkon kansainväliseentyöhön; 60 % kirkon lähetysjärjestöille ja 40 % Kirkon ulkomaanavulle (Oulun seurakunnat, lähetys).

Lähetystyötä voidaan tehdä myös täällä lähellä ilman että täytyy lähteä kauas. Lähetystyön hyväksi järjestetään erilaista toimintaa mm. käsityökerhot (tuotteet myyntiin ja tuotot lähetystyölle), lähetyspiirit (tutustutaan lähetystyöhön sekä rukoillaan toisten ja lähetyksen puolesta), nimikkolähetit sekä lähetysseurakunnat tekevät kouluvierailuja ja pitävät luentoja tarpeen mukaan. Oulussa toimii myös lähetyksen hyväksi myyntipaikkoja, joita ovat Cafe Krypta, Piispankamari ja Siipi- Lähetyksen puoti ja paja. Tuiran seurakunnalla toimii lähetysseurakuntana Tarja Oja- Viirret ja lähetysteologina Pasi Kurikka (Oulun seurakunnat, lähetys).

Koko lähetystyö perustuu pitkälti Jeesuksen opetuskäskyyn:

"Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti." (Matt. 28:18-20).

Kysyttäessä nuorilta mitä lähetystyö on, kaksitoista ei osannut vastata kysymykseen, neljätoista kertoo sen olevan jonkinlaista auttamista ja kaksikymmentäyhdeksän kertoo sen perustuvan kristinuskon levittämiseen. Minusta on aika erikoista kuinka moni ei osaa kertoa omin

sanoin lähetystyön merkitystä rippikoulussa ollessaan. Toisaalta jotkut voivatkin tietää, mutta eivät syystä tai toisesta jaksa tai halua alkaa muotoilemaan vastausta.

Kaksitoista nuorta siis vastasi seurakunnan lähetystyön olevan jonkinlaista auttamista. Heidän vastaukset olivat seuraavia:

"Lähetystyö on avun antamista niitä tarvitseville ihmisille ympäri maailmaa" (tyttö).

"Apua kehitysmaaille yms" (poika).

"Se on avunantoa niitä tarvitseville ympäri maailmaa" (tyttö).

"Auttamista" (tyttö).

"Muiden auttamista kirkon kautta" (tyttö).

"Avunantoa muille" (tyttö).

"Vanhusten ja muiden ihmisten auttamista" (tyttö).

"Vanhusten ja muiden auttamista" (tyttö).

"Avun antoa niitä tarvitseville ihmisille (tyttö).

"Lähetetään kehitysmaaille apua että niille tulis paremmat olot" (poika).

"Vanhusten ja muiden ihmisten auttamista" (tyttö).

"Apua kehitysmaaille yms" (poika).

"Se auttaa vähäosaisempia ihmisiä" (tyttö).

"Auttaa vähäosaisempia ihmisiä" (tyttö).

Vasatauksissa nousi hyvin esiin lähetystyön auttamisnäkökulma erityisesti heikompia ja vähäosaisempia kohtaan, mutta niissä ei ollut mainintaa uskonnäkökulmasta. Seuraavat kaksikymmentäyhdeksän vastausta sen sijaan perustuivat uskonlevitykseen, joissain oli mukana myös auttamisnäkökulma. Vastaukset olivat seuraavia:

"Autetaan vähäosaisia ja jaetaan kristillistä opetusta" (poika).

"Levitetään kristinuskoa" (poika).

"Apua tarvitseville ja kristillistä opetusta" (poika).

"Levittää uskon sanaa" (poika).

"Kirkot menevät kehitysmaihin käännyttämään ihmisiä" (poika).

"Kristinuskon levittämistä" (poika).

"Raamatun oppeja/ sanomaa levitetään lähetyskäsken mukaan" (poika).

"Kristinuskon levitystä" (poika).

"Kristinuskon levittämistä" (tyttö).

"Kirkko levittää kristinuskoa" (poika).

"Muutama ihminen lähetetään kohdemaahan auttamaan ja opettamaan" (poika).

"No esim. rippikoulu ja avunantoa kohdemailhin" (tyttö).

"Levitetään uskoa" (poika).

"Esim. rippikoulu" (poika).

"Kristinuskon levittämistä eteenpäin" (tyttö).

”Uskonnollisen tiedon levittämistä ja ihmisten auttamista” (tyttö).

”Kristinuskon levittämistä” (tyttö).

”Kertoa kristinuskosta” (tyttö).

”Autetaan vähäosaisia ja jaetaan kristillistä opetusta” (tyttö).

”Levitetään uskoa” (poika).

”Levitetään uskontoa” (poika).

”Levitetään uskontoa tai en tiiä” (poika).

”Levitetään kristinuskoa” (poika).

”Kirkon avustus- ja käännytystyötä köyhiin maihin” (poika).

”Kertoa kristinuskosta” (tyttö).

”Kristinuskon levittämistä” (tyttö).

”Uskonnon levittämistä” (poika).

Nuorten vastaukset olivat pääosin aika yksinkertaisia ja sieltä tuli kuitenkin lähetystyön pääsisältö: levittää kristinuskoa. Neljässä vastauksessa nousi esiin köyhät kohdemaat joissa tehdään lähetystyötä. Olisin odottanut useammassa kuin yhdessä vastauksessa nousseen esiin lähetyskäskyn. Koko lähetystyö kuitenkin rakentuu sen ympärille.

7 LOPPUPOHDINTA

7.1 Loppusanat ja oman työn arviointi

Kaiken kaikkiaan sain haastateltavilta hyvät ja kattavat vastaukset, jotka olivat pohjana onnistuneiden tutkimusten tekemiseen. Mielestäni rasismien tutkiminen oli ja on ajankohtaista erityisesti Rajakylän alueella, jossa asuu paljon maahanmuuttaja perheitä. En ole myöskään löytänyt aikaisempaa tutkimusta, joka olisi tehty saman asian tiimoilta Rajakylässä, joten lähdin tutkimaan asiaa ilman vertailukohteita. Valitsin siis tutkimusmuodokseni yksinkertaisen perustutkimuksen molempiin tutkimuksiini.

Mielestäni oli myös hienoa että alunperin ajatus rasismitutkimuksen tekemisestä lähti osittain liikkeelle Rajakylän koululta, jolloin sain toteutettavaksi tavallaan ”työelämän tilauksen” ja tiedän että tutkimus oli oikeasti tarpeellinen ja ajankohtainen alueella. Sain koululta myös tarvittavan tuen opinnäytetyöni suunnitteluun, jossa mukana oli Rajakylän koulun rehtori sekä koulumentori. Mielenkiintoista oli myös saada liittää alkuperäiseen tutkimukseen jatkotutkimus rippikoululaisten täyttämien kyselyiden muodossa.

Ennen haastatteluita minulla ei ollut tulevista vastauksista mitään tarkkaa hypoteesia, olin kuitenkin aika varma että lapsilta löytyy rasistisia kokemuksia tai että he ovat nähneet sellaista. Hypoteesini osui niiltä osin oikeaan. Mielestäni on tärkeää, että lapset saivat omin sanoin kertoa kokemuksistaan ja he saivat kokea tulleensa kuulluksi asian tiimoilta. Haastatteluiden tukena käytin monipuolista teoria tietoa niin netistä kuin kirjallisuudestakin. Avasin monikulttuurisuutta, tilastotietoja, rasismia, lakia ym. Mielestäni teoriaosuus oli kirjoittamisen kannalta myös kattava ja hyvä apu. Asiaan liittyen löytyi paljon teoretietoa, joten lähdekriittisyyden kanssa sai olla tarkkana.

Tiedon keräämismuotona haastattelut toimivat erinomaisesti, kuten myös jatkotutkimuksen isomman tutkimusjoukon kanssa strukturoitu haastattelu. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pohdin että tekisinkö kvalitatiivisen vai kvantitatiivisen tutkimuksen, mutta päädyin kvalitatiiviseen. Se oli mielestäni ehdottomasti oikea ratkaisu tutkimuksen luonnetta ajatellen. ”—joka ottaa todesta yksilön ainutkertaisuuden ja niiden merkityksen laadun, jossa yksilön toiminta voi tulla tarkastelun kohteeksi.” (Juha Varto 2005, 5). Näin kuvattiin kvalitatiivista tutkimusta

teoksessa Laadullisen tutkimuksen metodologia. Samaistun Varton kuvaukseen laadullisesta tutkimuksesta, luulen että en olisi saanut niin yksityiskohtaisia vastauksia tutkimiini asioihin, jos olisin tehnyt esimerkiksi kvalitatiivisen tutkimuksen.

Molemmat tutkimukset olivat mukavia ja mielenkiintoisia toteuttaa sekä mikä tärkeintä, opin niiden tekemisestä paljon. Tutkimuksen kirjoitustyö vaati pitkäjänteisyyttä ja asioiden peilaamista monelta eri näkökulmalta. Haastetta jatkotutkimukseen toi alkuperäisen tutkimuksen ja jatkotutkimuksen välissä kuluneet vuodet, joten asiat eivät olleet enää aivan tuoreessa muistissa. Kesti aika paljon aikaa palauttaa asiat mieleen. Analysoin haastatteluita sekä kyselyitä kattavasti peilaten teoria tietoon sekä omiin näkemyksiini. Olen tyytyväinen lopputulokseen.

7.2 Työn jalkauttaminen ja jatkotutkimus kohteet

Alkuperäinen rasismitutkimukseni jäi siis Rajakylän koululle käytettäväksi. Kerroin koululle toiveen siitä että tutkimuksen antaman tiedon jakaminen alueen muille toimijoille olisi toivottavaa. Erityisesti lasten ja nuorten parissa toimiville tahoille Tällöin kaikilla työntekijöillä, jotka työskentelevät maahanmuuttajien parissa olisi samat tiedot maahanmuuttaja lasten ja suomalaislasten välisistä suhteista ja he voisivat sopia yhteiset toimintamallit siitä mihin asioihin keskitytään ja mitä lähdettäisiin muuttamaan. Uskon että tällöin tulokset olisivat myös tehokkaita. Työskentelin itse alkuperäisen tutkimuksen tekemisen jälkeen noin vuoden Rajakylän nuorisotalolla, joten itse pystyin ainakin työssäni kiinnittämään huomiota lasten haastatteluisista esiin nousseisiin seikkoihin koskien rasismien ilmenemistä.

Tavoite olisi myös että tutkimustulokset olisivat osana maahanmuuttajien parissa tehtävän työn suunnittelua. Toimijat suunnittelisivat maahanmuuttajien kanssa tehtävän työn tutkimustuloksiin perustuen, esimerkiksi lapset itse toivoisivat että suomalaislapset tutustuisivat heihin paremmin, jottei kiusaamista tapahtuisi. Tästä puhuin aikaisemmin Haastatteluiden tuloksia ja analysointia- pääkappaleen luvussa Rasistiseen kiusaamiseen puuttuminen. Samassa luvussa nousi esiin myös tärkeä puuttumisen arvoinen asia kiusaamistapausten vaikenemisesta. Edellä mainitut asiat ovat mielestäni hyviä esimerkkejä, minkä pohjalta lähteä miettimään miten esimerkiksi koulu (ja muut toimijat) voivat omalla toiminnallaan muuttaa maahanmuuttaja lasten ja suomalaislasten välisiä suhteita parempaan suuntaan.

Mielestäni olisi hienoa että työtä voitaisiin suunnitella lasten tarpeisiin ja mielipiteisiin perustuen. Koulun henkilökunta ei aina välttämättä huomaa kaikkia epäkohtia mitä lapset kokevat koulumaailmassa aivan eri näkökulmasta. Parhaimmillaan tällainen olisi sosiaalista vahvistamista ja lisäisi oppilaiden osallisuuden tunnetta. Koulussa lisääntyisi yhteisöllisyys ja oppilaat saisivat opettajien kanssa yhteenkuuluvuuden tunteen. Tämä puolestaan vahvistaisi heidän välisiä vuorovaikutussuhteita ja luottamusta.

Tekemäni jatkotutkimus olisi tuottanut enemmän tietoa, jos se olisi tehty noin vuoden sisällä ensimmäisestä tutkimuksesta ja se olisi tehty myös yhteistyössä koulun kanssa tiedonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua käyttäen. Tällöin tutkimusjoukon olisi tullut olla pienempi. Jatkotutkimus joukon olisi ollut myös hyvä olla lähempänä samaa ikäluokkaa kuin ensimmäisen tutkimusjoukon. Toisaalta jatkopinnoissani minun täytyi saada opinnäytetyöhöni muokattua jonkinlainen kirkollinen yhteys, joten rippikoulun kanssa tehtävä yhteistyö kyseilyissä toi juurikin kirkollista näkökulmaa myös lähetystyö tietämyksen sekä kirkon tekemän maahanmuuttotyön kannalta.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Hannulla, Milla 2011. Maassa maan tavalla, Maahanmuutto kritiikin lyhyt historia. Helsinki: Otava.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Infopankki. Syrjintä ja rasismi. Viitattu 18.6.2015

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/ongelmatilanteet/syrjinta-ja-rasism>.

Itkonen, Tuija & Talib, Mirja- Tytti 2013. Aito yhdenvertaisuus kouluissa, Syrjinnän vastainen pedagogiikka- julkaisu. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Viitattu 28.6. 2015.

<http://yhdenvertaisuus-fi->

bin.directo.fi/@Bin/c467fa99d1676cdc2e9c909c905cbd72/1436705791/application/pdf/309882/Aito.pdf

Kaleva 15.1.2015. Oulu- uutiset. Viitattu 12.6.2015.

<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/oulun-kirvessurmat-molemmat-uhrit-olivat-miehia-baarityontekija-surmattiin-ensin/686811/>

Kemppainen Susanna 23.2.2014. Oulu- uutiset. Oulu: Kaleva. Viitattu 12.6.2015.

<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/rajakylan-palkkamurhan-hovioikeudenkayntialkaa/690100/>

Kanniainen, Satu & Heli, Markkula 2013. Pelastakaa lapset ry. Viitattu 12.6. 2015.

<http://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/uutiset/?x22896=1037474>

Maahanmuuttovirasto. Tilastot. Viitattu 12.6. 2015.

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot

Miettinen, Anneli. Väestön tutkimuslaitos. Viitattu 18.6.2015.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 2012. Ulkomaalaisten rikollisuus vuosina 2009-2012. Viitattu 12.6. 2015.

Oulun kaupunki. Maahanmuuttajien opetus. Viitattu 14.6.2015.

<http://www.ouka.fi/oulu/koulutus-ja-opiskelu/maahanmuuttajien-opetus>

Oulun kaupunki. Maahanmuutto. Viitattu 14.6.2015.

<http://www.ouka.fi/oulu/villavictor/tietoa-maahanmuutosta-oulussa>

Oulun kaupunki, maistraatti. Ulkomaalaisten tilastot. Viitattu 14.6.2015.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=7709dd1e-364c-4b1c-bad1-1ab121159565&groupId=526368

Oulun seurakunnat, lähetystyö. Viitattu 10.7.2017

www.oulunseurakunnat.fi/lahetystyo

Oulun seurakunnat, tapahtumat. Viitattu 25.9.2017.

<http://www.oulunseurakunnat.fi/tapahtumat/2017-09-26/kirkon-ulkomaanapu-70-vuotta>

Punainen risti. Mitä rasismi on? Viitattu 14.6.2015.

<http://www.eirasismille.fi/mita-on-rasismi>

Strömberg, Leila 1999. Oulun kaupungin Rajakylän lähiöuudistuksen 1996-1999 loppuraportti. Oulun kaupunki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Väestö tilastot. Viitattu 14.6.2015.

<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=1¤tvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d80c4bd72bcb8345a0823eba19dd8f6d94&indCount=1&yearCount=3>

https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s_YNtDbS0zW01vWz1vUyt65KBQA=®ion=szYxBQA=&year=sy4rtTbS0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f

<https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=sza0BQA=®ion=szYxBQA=&year=sy4rtTbS0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f>

Tiedostamaton. Interjektiot/ mielen defenssit. Viitattu 14.6.2015.

<http://tiedostamaton.net/defenssit/introjektio.htm>

Umayya, Abu- Hanna 2012. Multikulttuurisuuden käsikirja, yleisesti kulttuurien välisestä erilaisuudesta. Juva: Bookwell.

Varto Juha 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Viitattu 14.6.2015.

http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf

Arto Veräjäkorpä 2015. Yle.fi.

http://yle.fi/uutiset/maahanmuuttajat_asettavat_vuokrataloalueille/7996485

Viitattu 18.6.2015

Wikipedia. Oulun Rajakylä. Viitattu 18.6.2015.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Rajakyl%C3%A4_%28Oulu%29

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

1. Sukupuoli (rastita)

tyttö__

poika__

2. Kerro omin sanoin mitä kirkon lähetystyö on?

3. Mitä mielestäsi seurakunnat voivat tehdä maahanmuuttajien hyväksi?

4. Mitä mieltä olet maahanmuuttajista?

5. Omistatko maahanmuuttajataustaisia kavereita?

6. Oletko törmännyt ihonväriin perustuvaan syrjintään eli rasisimiin?

7. Jos olet, niin missä ja minkälaiseen?

Liite 2. Haastattelurunko

1. Tyttö /poika ja ikä?
2. Mistä olet kotoisin?
3. Kauanko olet asunut Suomessa?
4. Oletko kokenut rasismia Rajakylässä?
5. Jos olet, niin millaista ja kuinka usein?
6. Missä sellaista tapahtuu?
7. Kenen toimesta?
8. Miten olet toiminut tilanteessa, oletko kertonut asiasta esim. vanhemmille, opettajalle tms.?
9. Millaisia ajatuksia/tuntemuksia tilanne herätti?
10. Miten toivoisit rasismiin puututtavan?